

ရေရှည်တည်တံ့သော မြန်မာ့သစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှုတွင် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်မှုနှင့် အခန်းကဏ္ဍ

... ဤသုတေသန၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ မဲခေါင်ဒေသနိုင်ငံများအတွင်းရှိ ဒေသခံတိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီးများ၏ ရေရှည်တည်တံ့သော သစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ ကောင်းသော အလေ့အထများနှင့် သင်ခန်းစာများကို အချက်အလက်များအဖြစ် စုစည်းခြင်း၊ သုံးသပ်နိုင်ရန်ဖြစ်ပါသည်။ ဤသုတေသန၏ အန္တိမ ပန်းတိုင်မှာ ရရှိလာသော တွေ့ရှိချက်များကိုဖြန့်ဝေပြီး လူထုအမြင်ဖွင့်နိုင်ရန်၊ အဆင့်တိုင်းတွင်ရှိနေသော ပေါ်လစီချမှတ်သူများအား ဒေသခံတိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီးများ၏အခွင့်အရေးနှင့် လူမှုဖူလုံရေးကိစ္စများကိုမြှင့်တင်နိုင်ရန်အတွက် အသိပေးလှုံ့ဆော်အကြံပြုနိုင်ရန်၊ အရင်းအမြစ်များစီမံခန့်ခွဲမှုတွင် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် ပူးပေါင်းပါဝင်မှုကို မြှင့်တင်ရန်၊ ထိုနည်းတူ ဒေသခံတိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးများအတွက် ရုန်းကန်လှုပ်ရှားရာတွင် ကြုံတွေ့ရသော စိန်ခေါ်ချက်များနှင့် လူမှုဘဝလှပရေး စိတ်ချမှုအတွက် ခိုင်မာစေရန် အသိပေးလှုံ့ဆော်စည်းရုံးနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

...

အေးသီဂိုကျော်

ပွဲပြင် - ရိုးရာဝန်းကျင်မြှင့်တင်ရေးအဖွဲ့
အမှတ် (၁၁၀၂)၊ ဦးအောင်ကျော်လမ်း၊ အရှေ့ကြို့ကုန်း၊ အင်းစိန်။
ဖုန်း / ၀၉-၂၅၄ ၂၄၉ ၄၉၄၊ ၀၉-၄၅၀၀၀ ၅၃၉၅။
အီးမေးလ် - point.org.mm@gmail.com
အင်တာနက်လိပ်စာ - www.pointmyanmar.org

**ရှေ့ပြည်တည်တံ့သော မြန်မာ့သစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှုတွင်
ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများ၏
ပါဝင်မှုနှင့် အခန်းကဏ္ဍ**

အေးသီရိကျော်

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများသည် သဘာဝသစ်တောကို အဓိကအသုံးပြုသူများဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးများသည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ပျက်စီးခြင်း၏ အကျိုးဆက်ကိုခံစားရသူများဖြစ်ပြီး သစ်တောကို စီမံခန့်ခွဲနိုင်ရန်အတွက် ကန့်သတ်မှုများနှင့်လည်း ရင်ဆိုင်နေရသည်။ သစ်တောသယံဇာတကို ထိန်းသိမ်းနိုင်ရန်အတွက်ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများ၏ အရေးပါမှုအခန်းကဏ္ဍနှင့် ပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်းကို အသိအမှတ်ပြုပေးရန်လိုအပ်သည်။ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုငယ်များ၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်များအတွက် ကြိုးပမ်းနေကြသော်လည်း ဂျန်ဒါ (ကျားမရေးရာ)ပြဿနာများမှာမူ ကျော်ကြည့်သွားခြင်းခံနေရသည်။ ထိုအချက်သည် ရေရှည်တည်တံ့သော သစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ ပေါ်လစီများချမှတ်ရာတွင် ကျားမရေးရာကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှုမရှိသည့် အခြေအနေဖြစ်သွားစေသည်။

ဤသုတေသန၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ မဲခေါင်ဒေသနိုင်ငံများအတွင်းရှိ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများ၏ ရေရှည်တည်တံ့သော သစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ ကောင်းသောအလေ့အထများနှင့် သင်ခန်းစာများကို အချက်အလက်များအဖြစ် စုစည်း၊ သုံးသပ်နိုင်ရန်ဖြစ်ပါသည်။ ဤသုတေသန၏ အန္တိမပန်းတိုင်မှ ရရှိလာသောတွေ့ရှိချက်များကို ဖြန့်ဝေပြီး လူထုအမြင်ဖွင့်နိုင်ရန်၊ အဆင့်တိုင်းတွင်ရှိနေသော ပေါ်လစီချမှတ်သူများအား ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးနှင့် လူမှုဖူလုံရေးကိစ္စများကို မြှင့်တင်နိုင်ရန်အတွက် အသိပေးလှုံ့ဆော်အကြံပြုနိုင်ရန်၊ အရင်းအမြစ်များစီမံခန့်ခွဲမှုတွင် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် ပူးပေါင်းပါဝင်မှုကိုမြှင့်တင်ရန်၊ ထိုနည်းတူ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးများအတွက် ရုန်းကန်လှုပ်ရှားရာတွင် ကြုံတွေ့ရသောစိန်ခေါ်ချက်များနှင့် လူမှုဘဝလှုပ်ရှား စိတ်ချမှုအတွက် ခိုင်မာစေရန် အသိပေးလှုံ့ဆော်စည်းရုံးနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

ရေရှည်တည်တံ့သော သစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့်သက်ဆိုင်သော ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍများကို ထိရောက်စွာစုစည်းသုံးသပ်နိုင်ရန်အတွက် အရည်အသွေးအခြေပြု သုတေသနနည်းစနစ်များကိုလည်း အသုံးပြုခဲ့သည်။ သစ်တောသယံဇာတကို အမှန်တကယ်အသုံးပြုသူ အမျိုးသမီး ၇၅ဦးနှင့်အတူ အသေးစိတ်မေးမြန်းခြင်းနည်းစနစ်၊ အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်းနည်းစနစ်နှင့် ရပ်ရွာအတွင်းတွင် စူးစမ်းလေ့လာခြင်းနည်းစနစ်ကိုအသုံးပြုကာ တွေ့ရှိလာသောအချက်အလက်များကို တိကျပြီးယုတ္တိရှိရန် လုပ်ဆောင်ထားပါသည်။ သတင်းအချက်အလက်များ ဆန်းစစ်သုံးသပ်ခြင်းကိုမူ သုတေသနလုပ်ငန်းအစမှအဆုံးအထိ သေချာစွာလုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ အချက်အလက်များကို စုစည်းခြင်းနှင့် ခွဲခြမ်းစိပ်ဖြာခြင်းများဖြင့် ဤသုတေသနစာတမ်းကို အဆုံးသတ်မည်ဖြစ်ပါသည်။ သုတေသနပြုလုပ်ရာတွင် လစ်ဟာနေသော ကွာဟချက်ကို သိရှိရန်အတွက် သစ်တောနှင့်ပတ်သက်ပြီး ရှိနှင့်ပြီးသားစာအုပ်စာပေများကို လေ့လာစုဆောင်းခဲ့ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် လွှမ်းမိုးထားသောလူမှုစံနှုန်းများအရ အမျိုးသားများသည် ဦးဆောင်သူအခန်းကဏ္ဍဖြင့် ဦးဆောင်နေချိန်တွင် အမျိုးသမီးများက ထောက်ပံ့ပေးသူအခန်းကဏ္ဍဖြင့် ရှိနေရမည်ဟု လက်ခံထားတတ်ကြသည်။ အမျိုးသားများသည် အိမ်ထောင်မိသားစုကို ကာကွယ်ရန်တာဝန်ရှိပြီး အမျိုးသမီးများက မိသားစုများကို ဂရုပြု၊ ဂရုစိုက်ရသည့် တာဝန်ရှိသည်ဟု လက်ခံကြသည်။ ယခုသုတေသနတွင် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခဲ့သူများ စားဝတ်နေရေးအတွက် အဓိက အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းမှာ တောင်ယာ^၁ စိုက်ပျိုးခြင်းနှင့် ဥယျာဉ်ခြံစိုက်ပျိုးသည့်လုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ အခြားအသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများမှာ အမဲလိုက်ခြင်းနှင့် တစ်နိုင်တစ်ပိုင်သစ်ထုတ်ခြင်းတို့ဖြစ်ပြီး အမျိုးသားများကအများစုလုပ်ဆောင်သည်။ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အစားအစာအတွက် စီစဉ်ခြင်း၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်၊ သစ်သီးနှင့် ဘယဆေးရွက်များကို သစ်တောများမှရှာဖွေပြီး ရောင်းချခြင်းဖြင့် ဝင်ငွေရစေပါသည်။

■ ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးရှိ အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်းတစ်ခု (ခါတ်ပုံ - အေးသီရိကျော်)

ဒေသခံတိုင်းရင်းသားများအားလုံးလိုလိုသည် သစ်တောသံယံဇာတအရင်းအမြစ်များကို အသုံးပြုပြီး မိမိတို့၏ စားဝတ်နေရေးကို ဖြေရှင်းကြပါသည်။ သစ်တောသံယံဇာတသည် ဝင်ငွေ၊ ထင်းလောင်စာ၊ ပရိဘောဂ၊ ဘယဆေးဝါး၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်များနှင့် သစ်သီးများကိုထုတ်လုပ်ပေးသော အရင်းအမြစ်ဖြစ်သောကြောင့် အမျိုးသားရော အမျိုးသမီးအတွက်ပါ အလွန်အရေးကြီးသောအရာဖြစ်ပါသည်။ ရေရှည်တည်တံ့သော သစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှုတွင် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားများ၏ အခန်းကဏ္ဍသည် မရှိမဖြစ်အလွန်အရေးပါလှပါသည်။ သစ်တောကို နည်းလမ်းမမှန်ဘဲအသုံးပြုလျှင် သစ်တောသံယံဇာတ ပျက်စီးသွားနိုင်သည်ဟု အမျိုးသမီးများကောင်းစွာနားလည်ပါသည်။ နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်းနားလည်ထားကြသည်မှာ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစိုက်ပျိုးခြင်းသည် သစ်တောသံယံဇာတပျက်စီးခြင်း၏ အဓိကအကြောင်းရင်းဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် အမျိုးသမီးများသည် မိမိတို့၏သားသမီးများကို ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ အကျိုးပြုပုံအကြောင်းကို သင်ကြားပေးသည့် အရေးကြီးသောအခန်းကဏ္ဍကိုလည်း စွမ်းဆောင်နိုင်ကြသူများဖြစ်ပါသည်။ ယခု လေ့လာတွေ့ရှိချက်များအရ အမျိုးသမီးများသည် ကလေးများနှင့် အထူးနီးစပ်သူဖြစ်ပြီး ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများနှင့် အကျိုးပြုပုံများ၊ ကာကွယ်နည်းများကို သင်ကြားပေးနိုင်သူအဖြစ် တွေ့ရသည်။

^၁ တောင်ယာစနစ်ဆိုသည်မှာ အပူပိုင်းဒေသတွင်းတွင် ရွှေ့ပြောင်းစိုက်ပျိုးသည့်စနစ်နှင့် တူညီပြီး စိုက်ပျိုးသစ်တောစနစ်၏ ရှေ့ပြေးဖြစ်သည်။ မြန်မာဘာသာစကားအရ တောင်တန်း/ကုန်း-တောင်- နှင့် စိုက်ပျိုးခြင်း -ယာ- ကို ပေါင်းစပ်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

သို့သော် သစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ရပ်ရွာအဆင့်တွင် အမျိုးသမီးများ၏ပါဝင်မှုအခန်းကဏ္ဍ အနည်းအကျဉ်းသာရှိသည်ကို ယခုလေ့လာမှုများအရ တွေ့ရှိရပါသည်။ မြန်မာအစိုးရသည် အချို့သောဧရိယာများကို သစ်တောများကို ထိန်းသိမ်းရန်ရည်ရွယ်ပြီး ကန့်သတ်နယ်မြေများအဖြစ် သတ်မှတ်မှုများရှိနေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားများ အနေဖြင့် သစ်တောကို စီမံကွပ်ကဲခွင့်မရှိတော့သလို ဖြစ်သွားသည်။ အထူးသဖြင့် ဒေသခံတိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီးများမှာ သစ်တောနှင့်ပတ်သက်ပြီး စီမံခွင့်မရသလို ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်နိုင်သည့်အာဏာလည်း မရှိချေ။ ထိုနည်းတူ ရပ်ရွာကော်မတီများ တွင်လည်း ပါဝင်မှုများ အလွန်နည်းပါးလှပါသည်။ သစ်တောသယံဇာတကို အမှန်အကန် အသုံးပြုသူ ဖြစ်သော်လည်း ၎င်းတို့၏ စကားသံများမှာ ဥပေက္ခာပြုခြင်းခံနေရသည်။ ဂျန်ဒါ(ကျားမရေးရာ)အရလည်း အမျိုးသားများ၏ ဖယ်ကျဉ်ထားခြင်းကို ခံနေရပါသည်။

ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများနှင့် ၎င်းတို့၏ ဂျန်ဒါ (ကျားမရေးရာ) ကိစ္စရပ်များကို ကျေးရွာအဆင့်မှစ၍ လက်ခံစဉ်းစားပေးသင့်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းတို့သည် သစ်တောသယံဇာတကို မူလပထမ အမှီသတ်ပြုနေရသောသူများ ဖြစ်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ သဘာဝသစ်တောထိန်းသိမ်းရေးအတွက် ပြုလုပ်သောအစည်းအဝေးများတွင် အမျိုးသမီးများ၏ အဓိပ္ပာယ်ပြည့်ဝသော ပူးပေါင်းပါဝင်မှုရှိရမည်ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့၏ရင်ဖွင့်စကားသံများကို နားထောင်ပေးသင့်သည်။ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများကို သဘာဝသစ်တောထိန်းသိမ်းရေး ကိုယ်စားလှယ်များအဖြစ် လက်ခံအသိအမှတ်ပြုခံရမည်။ ထိုသို့ ထိရောက်စွာ ပြုလုပ်နိုင်ရန်အတွက် အမျိုးသမီးများကို အားပေးမြှင့်တင်သည့်အစီအစဉ်များကို စတင်အကောင်အထည်ဖော်ပြီး အမျိုးသမီးထုနှင့်သက်ဆိုင်သော အခက်အခဲပြဿနာများကို ဖော်ထုတ်ဖြေရှင်းခြင်းနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းဖြစ်စဉ်တွင် စွမ်းဆောင်ရည်ပြည့်ဝစွာ ပါဝင်လာနိုင်ရေးအတွက် စွမ်းရည်မြှင့်အစီအစဉ်များကို ဖော်ထုတ်ပေးရမည်။

အခန်း

နောက်ခံအခြေအနေ

၁.၁ နောက်ခံအခြေအနေ

ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများသည် သဘာဝသစ်တော အရင်းအမြစ်ကို အဓိက အသုံးပြုသူများဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ပျက်စီးဆုတ်ယုတ် လာခြင်းနှင့် သဘာဝသစ်တောထွက် အရင်းအမြစ်များကို အကန့်အသတ်ဖြင့်သာရရှိ သောအနေအထားနှင့်လည်း ကံဆိုးစွာရင်ဆိုင်နေရသူများလည်း ဖြစ်ပါသည်။ ဆုံးဖြတ် ချက်များချမှတ်ရာတွင် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများ ပါဝင်ခွင့်မရခြင်းသည် ဂျန်ဒါ (ကျားမရေးရာ)ကို မျက်ကွယ်ပြုသော သစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှု ပေါ်လစီများကိုသာ ထွက်ပေါ်လာစေသလို ဖြစ်နေပါသည်။ ယခုအခါ သစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှုတွင် ဒေသခံ တိုင်းရင်းသားများ၏ ပါဝင်မှုများရရှိအောင် ဝိုင်းဝန်းကြိုးပမ်းကြသည် ဆိုသော်လည်း ဂျန်ဒါအရေးကိစ္စများမှာ မကြာခဏ ဥပေက္ခာပြုခံနေရခြင်း ဖြစ်နေပါသည်။ မြန်မာလူထု အများစု၏ ယေဘုယျအမြင်တွင် အမျိုးသမီးများသည် ခေါင်းဆောင်မှုပိုင်းဆိုင်ရာ အရည်အသွေးများအားနည်းသည်ဟု ယူဆတတ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် အမျိုးသားများ ဦးဆောင်ပါဝင်သော သစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့်ပတ်သက်သည့် အစီအစဉ်များနှင့် ဆုံး ဖြတ်ချက်ချခြင်းများတွင်လည်း ဂျန်ဒါ(ကျားမရေးရာ)အရ မမျှတသောအခြေအနေများ ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ထိုသို့သော မမျှတမှုများကို စိန်ခေါ်နိုင်ရန် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် မတတ်သာရခြင်းမှာ အမျိုးသမီးများသည် အခြားသူများ (ဥပမာ- ၎င်းတို့၏ ခင်ပွန်း(သို့) အစ်ကိုများ)၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းများကို လက်ခံ ရမည်ဟု ခံယူထားသည့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ အစွဲများကြောင့်ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ကုလသမဂ္ဂ၏ ဒေသခံဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ အခွင့် အရေးကြေညာစာတမ်း (United Nations Declaration on the Rights of indig enous peoples - UNDRIP) နှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ခြင်းဖြစ်စဉ်တွင် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားများ၏ ပါဝင်မှုများရရှိလာအောင် အသေ အချာလုပ်ရန် လိုအပ်လာသည်။ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားများ၏ အခွင့်အရေးများကို အကျိုးသက်ရောက်မှုဖြစ်စေသော ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ခြင်းတွင် ဒေသခံများကိုယ် တိုင် ပါဝင်မှုအခွင့်အလမ်းနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်အခွင့်အရေးများကို လေးစားလိုက် နာရန် အထက်ပါ ကြေညာစာတမ်းက နိုင်ငံတော်အစိုးရများကို အားပေးဖိတ်ခေါ် ထားသည်။ နိုင်ငံတော်အစိုးရအနေဖြင့် တရားဝင်အကောင်အထည်ဖော်မည့် အစီအစဉ် များ(သို့) စီမံအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စများကိုမဆောင်ရွက်ခင် အဆိုပါ နေရာဒေသ တွင်ရှိနေသော ဒေသခံတိုင်းရင်းသားများကို ထိခိုက်နစ်နာမှုများရှိနိုင်ပါက ၎င်းတို့နှင့် ကြိုတင်အသိပေး၊ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ညှိနှိုင်းမှုများ ရယူသင့်သည်။ (UNDRIP ကြေညာ စာတမ်းအပိုဒ် ၁၈ နှင့် ၁၉) ။ အဆိုပါ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားများ၏ အခွင့်အရေးများကို မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် လေးစားလိုက်နာရမည်ဟု REDD + အစီအစဉ်ကို

မိတ်ဆက်သည့်အချိန်တွင် ဆွေးနွေးပြီးဖြစ်ပါသည်။ **REDD+** ဆိုသည်မှာ **Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation in Developing countries** ၏ အတိုကောက်ဖြစ်ပါသည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် သစ်တော ပြုန်းတီးခြင်းနှင့် သစ်တောအရည်အသွေးကျဆင်းခြင်းများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သော လေထုတွင်း ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ်ထုတ် လွှတ်ခြင်းကို လျှော့ချခြင်းကိုဆိုလိုသည်။ သစ်တောများမှ စုပ်ယူထားသောကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ်ကို ငွေကြေးအဖြစ် ပြောင်းလဲ ဖန်တီးကာ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအတွက် သစ်တောများကိုထိန်းသိမ်းခြင်းဖြင့် ဝင်ငွေရရန် မက်လုံးပေးကြိုးပမ်းသည့် အစီအစဉ်ဖြစ် ပါသည်။ ထိုသို့အားဖြင့် လေထုထဲတွင် ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုလျှော့ချရန်နှင့် ရေရှည်တည်တံ့သောဖွံ့ဖြိုးရေးကို ရှေးရှုသော ကာဗွန် လျှော့ချရေးစဉ်တွင် ရင်းနှီးမြုပ်နှံရန် ဖိတ်ခေါ်သည့်အစီအစဉ်ဖြစ်သည်။ **(UN REDD 2009)**

REDD+ ရည်ညွှန်းသည်မှာ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းနှင့် သစ်တောအရည်အသွေးကျဆင်းခြင်း များကြောင့်ဖြစ်ပေါ်သော လေထုတွင်းကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုကို လျှော့ချခြင်းဖြစ်ပြီး ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ၏ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက် ခြင်း၊ ရေရှည်တည်တံ့သောသစ်တောများစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် သစ်တောများ၏ ကာဗွန်အရင်းအနှီးများရရှိမှု စသည်တို့ကိုလည်း ထည့် သွင်းစဉ်းစားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကုလသမဂ္ဂ၏ **REDD+** အစီအစဉ်ကို ၂၀၁၁ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် မိတ်ဆက် ထားပြီးဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် **REDD+** အစီအစဉ်ကို အကောင်အထည်ဖော်မည်ဖြစ်သောကြောင့် သစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှုတွင် ထိရောက်ပြီး အရေးကြီးသော အမျိုးသမီးများ၏ပါဝင်မှုအခန်းကဏ္ဍကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဖြစ်စဉ်တွင် သေချာခိုင်မာစွာ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်။

ဤသုတေသနစာတမ်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးထုတွင်ရှိနှင့်ပြီးသော ဗဟုသုတများကို မှတ်တမ်းပြုစုပြီး ရေရှည်တည်တံ့သော သစ်တောထိန်းသိမ်းစီမံခန့်ခွဲမှုတွင် အရေးတကြီးစဉ်းစားရမည့် ဒေသခံတိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီးထု၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့်ပတ်သက်သော စိန်ခေါ်ချက်နှင့် ကွာဟမှုများကို ဆန်းစစ်သုံးသပ်နိုင်ရန်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် သစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများ၏ ဂျန်ဒါ(ကျားမရေးရာ) ကိစ္စရပ်များကို လေ့လာခြင်းလည်း ဖြစ်ပါသည်။

သုတေသနအဖွဲ့ ၁.၂

၁.၂ သုတေသနအဖွဲ့

ဤစာတမ်းပါ အချက်အလက်များကို ကျောင်းသူ/သား(စ)ဦးက မြန်မာနိုင်ငံ၏ သစ်တောကိုမှီခိုအသုံးပြုသူ လူနည်းစု တိုင်းရင်းသားကျေးရွာတွင် ကောက်ခံထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါ ကျောင်းသူ/သားများမှာ မြန်မာနိုင်ငံဓမ္မတက္ကသိုလ်တွင် ပညာသင်ကြားနေသူများဖြစ်ပြီး သုတေသနအချက်အလက်ကောက်ခံသည့် အတွေ့အကြုံရှိသူများကို ရွေးချယ်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သုတေသနပြုလုပ်ရာနေရာများမှာ ကချင်ပြည်နယ်၊ ချင်းပြည်နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်၊ ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးနှင့် တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီးအတွင်းရှိ ကျေးရွာအချို့တွင် ကောက်ခံထားပါသည်။

၁.၃ သုတေသန နည်းစနစ်

အချက်အလက်များကောက်ခံရာတွင် အရည်အသွေးအခြေပြုသုတေသန နည်းစနစ်များကို အသုံးပြုထားသည်။ ရုံးတွင်းလေ့လာမှုအခြေပြုနည်းစနစ်၊ ကွင်းဆင်းလူတွေ့အသေးစိတ်မေးမြန်းခြင်းနည်းစနစ်၊ အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်းနည်းစနစ်၊ ကိုယ်တိုင်စူးစမ်းလေ့လာခြင်းနည်းစနစ်တို့ကို အသုံးပြုထားပါသည်။

ရုံးတွင်း လေ့လာမှုအခြေပြုနည်းစနစ်

မြန်မာနိုင်ငံရှိ သစ်တောကဏ္ဍနှင့် ပတ်သက်၍ သော်လည်းကောင်း၊ ဂျန်ဒါ(ကျားမရေးရာ) ကဏ္ဍနှင့်သော်လည်းကောင်း ရှိနှင့်ပြီးသားဖွင့်ဆိုချက်၊ ခံယူချက်သဘောတရားများ၊ စာအုပ်စာပေများကို သုံးသပ်ဆန်းစစ်သကဲ့သို့ ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ လူထုအကြားရောက်ရှိနိုင်သည့် ဂျာနယ်များတွင် ရေးသားထားသော ဆောင်းပါးများ၊ သုတေသနစာတမ်းများနှင့် စီမံကိန်းအစီရင်ခံစာများကိုလည်း သုံးသပ်ဆန်းစစ်ခဲ့ပါသည်။ ဤနည်းစနစ်အားဖြင့် သစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် ဂျန်ဒါ(ကျားမရေးရာ)ဆိုင်ရာအချက်အလက်များနှင့် ဗဟုသုတပိုင်းကွာဟမှုများကို တွေ့ရှိစေနိုင်ပါသည်။

နေရာဒေသရွေးချယ်ခြင်း

လက်တွေ့ကွင်းဆင်းခြင်းအတွက် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပြီးနောက် သစ်တောသံယံဇာတကိုမှီခိုပြီး လုပ်ကိုင်စားသောက်နေကြသော ဒေသခံတိုင်းရင်းသားများနေထိုင်သည့် ဒေသ(၄)ခုကို သုတေသနအချက်အလက်ပြုလုပ်ရန်အတွက် ရွေးချယ်ခဲ့ပါသည်။ ထိုဒေသ(၄)ခုစီမှာ ကျေးရွာ(၃)ရွာကို ရွေးချယ်ခဲ့ကြသည်။ တစ်ရွာလျှင် အမျိုးသမီး(၅)ဦးကို တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမေးမြန်းခဲ့ကြသည်။

တစ်ဦးချင်းတွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း

အရေးကြီးသိလိုသော အချက်အလက်များရရှိရန် ပြင်ဆင်ထားသောမေးခွန်းများဖြင့် တစ်ဦးချင်းကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းကာ သတင်းအချက်အလက်၊ အကြောင်းအရာများကိုစုစည်းပြီး ရေရှည်တည်တံ့သော သစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှုတွင် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍများ၏အရေးကြီးပုံကို ဆန်းစစ်သုံးသပ်ခဲ့ကြသည်။ သစ်တောသံယံဇာတကိုသုံးစွဲသူ အမျိုးသမီး(၇၅)ယောက်ကို တစ်ဦးချင်းတွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းကို ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။

အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်း

အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်းနည်းစနစ်ကို အသုံးပြုခြင်းမှာ သုံးဦးသုံးဖလှယ်စနစ်ဖြင့် အချက်အလက်များအား ပိုမိုတိကျမှုကို ရရှိစေနိုင်ရန်နှင့် ကျေးရွာ၏ အချက်အလက်များနှင့် ကျေးရွာနေလူထု၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများကို သိရှိနိုင်ရန်ဖြစ်သည်။ အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်းများပြုလုပ်ရာတွင် တိကျခိုင်မာသော အချက်အလက်များကို ရရှိနိုင်ရန် အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးများ အားလုံးပါဝင်ကြပါသည်။

စူးစမ်းလေ့လာခြင်း

တွေ့ဆုံမေးမြန်းသူများနှင့် ဒေသခံတိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီးများအကြား ယုံကြည်မှုကို တည်ဆောက်နေရင်းပင် ရပ်ရွာသစ်တောသုံးစွဲမှု၊ ထိန်းသိမ်းမှုပုံစံများကို လေ့လာစူးစမ်းမှုများပြုလုပ်ခဲ့သည်။ အချက်အလက်များကို ခွဲခြမ်းစိပ်ဖြာခြင်း ဤသုတေသနစာတမ်းကို ပြင်ဆင်မှုစတင်ချိန်မှ ပြီးဆုံးချိန်ထိတိုင်အောင် အချက်အလက်များကို ခွဲခြမ်းစိပ်ဖြာခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ အသေးစိတ်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းများနှင့် အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်းမှ ရရှိလာသော အချက်အလက်များမှ မှတ်စုထုတ်ယူခြင်းပြုလုပ်ပြီး အိုင်ဒီယာများကို ဆွဲထုတ်ခဲ့သည်။ အချက်အလက်များကို သေချာစွာစုစည်းပြီး တူရာများကိုဆွဲထုတ်ကာ ကျစ်လစ်သောပုံစံဖြင့် တင်ပြထားပါသည်။

ကျင့်ဝတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စည်းကမ်းလိုက်နာခြင်း

ကွင်းဆင်းသုတေသနပြုသူများသည် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုမပြုခင်တွင် တုံ့ပြန်ဖြေကြားမည့်သူ၏ သဘောလိုက်လျော့ တူညီမှု ရရှိထားခဲ့သည်။ ဖြေကြားပေးသူအနေဖြင့် မိမိအတွက် သက်တောင့်သက်သာမဖြစ်သော မေးခွန်းကို ဖြေကြားရန်အဆင်မပြေပါက ဆက်မဖြေရန်အခွင့်အရေးရှိသည်ကိုလည်း အသိပေးထားပါသည်။ တုံ့ပြန်ဖြေကြားသူများ၏အမည်များကို ကွင်းဆင်းမေးမြန်းသူများမှ လျှို့ဝှက်သိမ်းဆည်းထားပြီး နေရပ်လိပ်စာများကိုလည်း ပြောင်းလဲဖော်ပြထားပါသည်။

■ တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီးတွင် အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်းတစ်ခု (ခါတပုံ - အေးသီရိကျော်)

အခန်း

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ပိတ်ဆက်ခြင်း

ဗြိတိသျှကိုလိုနီက ဗမာ(ယခု မြန်မာ)နိုင်ငံကို အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ် သုံးကြိမ် (၁၈၂၄-၂၆၊ ၁၈၅၂ နှင့် ၁၈၈၅)တိုက်ပြီး ကိုလိုနီပြုခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှကိုလိုနီတို့သည် ဗမာနိုင်ငံတော်တွင်ရှိနေသော ပြည်တွင်း၌ ဖူလုံလောက်ငှမှုရှိသည့် ပြည်တွင်း၌သာ လုံလောက်စွာစားသုံးနိုင်သည့် စီးပွားရေးစနစ်ကို အခြေပြုသော စီးပွားရေးစနစ်နေရာတွင် ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ်ဖြင့် အစားထိုးပေးခဲ့သည်။ မြန်မာ့စီးပွားရေးကို နားလည်ရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံ၏နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းကို မလေ့လာဘဲ လုံလောက်လိမ့်မည်မဟုတ်ချေ။ မြန်မာနိုင်ငံကို အဆက်ဆက်အုပ်ချုပ်ခဲ့သော အစိုးရများသည် ခြားနားသောစီးပွားရေးစနစ်ကို အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ အချိန်ကာလအားဖြင့် ပိုင်းခြားရှုမြင်ကြည့်လျှင် သုံးပိုင်းတွေ့နိုင်ပါသည်။ ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီခေတ်နှင့် လွတ်လပ်သော စီးပွားရေးစနစ်(၁၉၄၈-၁၉၆၂)၊ ဆိုရှယ်လစ်ခေတ်(၁၉၆၂-၁၉၈၈)နှင့် စစ်အစိုးရခေတ်လက်ထက်တွင် ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ်(၁၉၈၈-၂၀၁၀) တို့ဖြစ်သည်။

(Thein, 2003)

ကိုလိုနီလက်ထက် ဈေးကွက်စီးပွားရေးအခြေအနေနည်းစနစ်

၂.၁ ကိုလိုနီလက်ထက် ဈေးကွက်စီးပွားရေးအခြေအနေနည်းစနစ်

ဗြိတိသျှတို့သည် အောက်မြန်မာနိုင်ငံ ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသကို ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဆန်အများဆုံးတင်ပို့သည့် နိုင်ငံအဖြစ်ပြောင်းလဲလိုက်ပြီး ဆန်တန်ချိန်သုံးသန်းကျော်နိုင်ငံခြားသို့ တင်ပို့နိုင်ခဲ့သည်။ ဆန်စပါးအပြင် ကျွန်းသစ်၊ ဆီနှင့် တွင်းထွက်အချို့ကိုလည်း နိုင်ငံခြားသို့တင်ပို့ခဲ့သည်။ **(Nishizawa, 1991)**

မြန်မာနိုင်ငံ(ယခင် ဘားမား) သည် လှပပြီးအရည်အသွေးမြင့်မားသော ကျွန်းသစ်ကြောင့် ကျော်ကြားသည်။ ထိုအချက်ကပင် ဗြိတိသျှကိုလိုနီကိုဆွဲဆောင်ပြီး အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ စစ်သုံးကြိမ်ခင်းကာ မြန်မာနိုင်ငံကို ကိုလိုနီပြုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ လှပပြီး အရည်အသွေးမြင့်မားသော ကျွန်းသစ်ကို မြန်မာနိုင်ငံတွင်သာတွေ့ရသည်ဟု အခိုင်အမာဖော်ပြထားသည့် အထောက်အထားများရှိခဲ့သည်။ **(Tun, 2009 and Baginski, et al. 2011)**

ဗြိတိသျှကိုလိုနီတို့သည် ဗမာတစ်နိုင်ငံလုံးကိုမသိမ်းပိုက်ခင် ၁၈၅၆ခုနှစ်ကတည်းက သစ်တောဦးစီးဌာနကို စနစ်တကျ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်စီမံခဲ့သည်။ မြန်မာ့သစ်တောသံယံဇာတနှင့် သဘာဝအရင်းအမြစ်များကို မတရားထုတ်ယူခြင်းများကို နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီများက ဦးစီးထိန်းချုပ်ပြီး အရှေ့တောင်အာရှတွင် အချမ်းသာဆုံးနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်သော မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူထုကို ဆင်းရဲသားများအဖြစ် ထားရစ်ခဲ့ကြသည်။ **(Nishizawa, 1991)**

ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီခေတ် လွတ်လပ်သော စီးပွားရေးစနစ်

၂.၂ ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီခေတ် လွတ်လပ်သော စီးပွားရေးစနစ်

မြန်မာ(ယခင် ဘားမား)နိုင်ငံသည် ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် လွတ်လပ်ရေးရရှိခဲ့သည်။ မျိုးချစ်ဝါဒ၊ ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒနှင့် ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ်တို့မှာ ကိုလိုနီအုပ်ချုပ်မှုစနစ်၏ ခါးသီးသောအတွေ့အကြုံမှ ပေါ်ပေါက်လာခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ပထမဆုံးအနေဖြင့် အစိုးရသည် နိုင်ငံခြားလုပ်ငန်းရှင်များက ခေါင်းပုံဖြတ်ထားခဲ့သော ဆန်စပါးရောင်းဝယ်ရေးကို ပြည်သူပိုင်သိမ်းလိုက်ပြီး စိုက်ပျိုးသူတောင်သူလယ်သမားများထံသို့ ဝေစုခွဲပေးလိုက်သည်။ ထိုနည်းအတိုင်း သစ်ထုတ်လုပ်ရေးကိုလည်း ပြည်သူပိုင်သိမ်းလိုက်ပြန်သည်။ ယခင်က နိုင်ငံခြားသားများပိုင်ဆိုင်သော ဧရာဝတီဖလော်တီလာကုမ္ပဏီကို တိုင်းဒေသပိုင်စက်ရုံအဖြစ် ပြောင်းလဲလိုက်သည်။ အမှန်စင်စစ် အစိုးရက ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒကိုအသုံးပြုပြီး မျိုးချစ်စိတ်ရှင်သန်ရေးလှုပ်ရှားမှုအသွင်ဖြင့် လွတ်လပ်သော ဗမာနိုင်ငံအဖြစ် အသစ်ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းချင်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ပြုလုပ်ရခြင်းမှာ နိုင်ငံသားများအတွက် မည်သည့်အကျိုးအမြတ်တစ်စုံတစ်ရာကို မရှိသည့်အပြင် နိုင်ငံခြားမှထိန်းချုပ်လည်ပတ်နေခြင်းကို ဖယ်ရှားလိုခြင်းကြောင့် နားလည်နိုင်ပါသည်။ ကိုလိုနီခေတ်တွင် နိုင်ငံခြားသားပိုင်ကုမ္ပဏီများမှာ သဘာဝအရင်းအမြစ်အများစုကို ထိန်းချုပ်ခြယ်လှယ်ခဲ့ကြသည်။ လွတ်လပ်ရေးရသည့်နောက်ပိုင်းတွင် အစိုးရမှ ဘားမားကော်ပိုရေးရှင်းနှင့် ဘားမားရေနံကုမ္ပဏီတို့ကို ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့ပြီး ပုဂ္ဂလိကနှင့် အခြားဖက်စပ်လုပ်ကိုင်လိုသူများကိုလည်း ဖိတ်ခေါ်ခဲ့သည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍမှလည်း ဈေးကွက်ဖော်ဆောင်ရေးယန္တရားတွင် ပါဝင်ခွင့်ရသကဲ့သို့ နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်ရေးအပြင် အခြားစီးပွားရေးကဏ္ဍများတွင်လည်း ပါဝင်ခွင့်ရ ခဲ့ကြသည်။ (Nishizawa, 1991)

ဗမာ့နည်းဟန် ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒ

၂.၃ ဗမာ့နည်းဟန်ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒ

တော်လှန်ရေးကောင်စီ စစ်အစိုးရသည် ၁၉၆၀ လောက်တွင် ဗမာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ဟူသော ဆောင်ပုဒ်ဖြင့် ၁၉၆၂ ခုနှစ် အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်းတွင် ပေါ်လစီချမှတ်အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ စင်စစ်အားဖြင့် အစိုးရသစ်၏ ဦးတည်ချက်မှာ နိုင်ငံခြားသားရင်းနှီးမြုပ်နှံမှုများနှင့် ဆက်နွယ်နေသောအရာများကို လျှော့နိုင်သမျှလျှော့ချပြီး ဗမာပြည်သူလူထု၏စီးပွားရေးကို ပြန်လည်ဦးမော့လာစေရန် ရည်ရွယ်ခဲ့သည်။ တင်းကျပ်သည့် တံခါးပိတ်ပေါ်လစီကို ဆုပ်ကိုင်ထားပြီး ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်လာနိုင်သော ခေတ်သစ်ကိုလိုနီဝါဒများကို ကာကွယ်ရန် ကြိုးစားအားထုတ်ခဲ့သည်။ ထိုပေါ်လစီကြောင့် နိုင်ငံခြားကုန်သွယ်မှုကို အားပျော့စေပြီး တန်ဖိုးသောစီးပွားရေးအခြေအနေသို့ ဦးတည်သွားခဲ့သည်မှာ ၂၂ နှစ်ရှည်ကြာသော စစ်အာဏာရှင်စနစ်အထိ ဖြစ်သွားလေသည်။ (Nishiza, 1991)

ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ်

၂.၄ ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ်

၁၉၈၈ စစ်တပ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်း နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့မှ တိုင်းပြည်အာဏာကို ချုပ်ကိုင်ပြီး တိုင်းပြည်၏ စီးပွားရေးတိုးတက်ရေးအတွက် ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ်ကိုကျင့်သုံးခဲ့သည်။ သီအိုရီအရ စီးပွားရေးကဏ္ဍတွင် ဈေးကွက်စီးပွားရေးကို ကျင့်သုံးသည်ဟုဆိုသော်လည်း လက်တွေ့တွင်မူနိုင်ငံတော်၏ ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင်သာ အများအားဖြင့်ရှိနေခဲ့သည်။ ဈေးကွက်အခြေပြု ပြိုင်ဆိုင်မှုကို အစိုးရထိန်းချုပ်ခဲ့သည်။ (Myanmar Country Report, 2012)ကုန်ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍ၊ သတ္တုတူးဖော်ရေးကဏ္ဍ၊ ဆက်သွယ်ရေးကဏ္ဍ၊ ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် ဘဏ်လုပ်ငန်းကဲ့သို့သော ကဏ္ဍများတွင် နိုင်ငံတော်အဆင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ထို့အပြင် သွင်းကုန် ထုတ်ကုန်လုပ်ငန်းများအတွက် မှတ်ပုံတင်ကြရန်လည်း အားပေးခဲ့သည်။ ပြည်တွင်းနှင့် ပြည်ပ ကုန်သွယ်မှုလုပ်ငန်းများကို ပံ့ပိုးနိုင်ရန်အတွက်

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ စက်မှုကုန်ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ကုန်သည်ကြီးများ ဖယ်ဒရေးရှင်းကို ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ပေးခဲ့သည်။ နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြုပ်နှံလိုသူများအား ဆွဲဆောင်လှုံ့ဆော်သော မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြုပ်နှံမှုဆိုင်ရာဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းလိုက်ပြီး သည့်နောက်ပိုင်းတွင် နိုင်ငံခြားတိုက်ရိုက်ရင်းနှီးမြုပ်နှံမှုများ စတင်ဝင်ရောက်လာခဲ့သည်။ **(Thein, 2003)** သို့သော်လည်း ရင်းနှီးမြုပ်နှံမှုအများစုကို သဘာဝတွင်းထွက်သံယံဇာတများနှင့်ဆိုင်သော ကဏ္ဍများတွင်သာ အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့ကြသည်။ အထူးသဖြင့် ရေနံ၊ သဘာဝဓာတ်ငွေ့၊ သစ်တောနှင့် ကျောက်မျက်ရတနာတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် ဖြစ်သည်။ ၁၉၉၈ ခုနှစ် လောက်အတည်းက မြန်မာအစိုးရအနေဖြင့် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြုပ်နှံမှုများ ဝင်ရောက်လာစေရန် သဘာဝအရင်းအမြစ်များကို ထုတ်ယူသုံးစွဲခြင်းအပေါ်တွင် မှီခိုခဲ့သည်။ **(Myanmar country report, 2012)**

တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများ ၂.၅

၂. ၅ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် မတူကွဲပြားသော တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများစွာရှိပြီး နိုင်ငံလူဦးရေ၏ ၃၅-၄၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့် ရှိသည်။ လူမျိုးကြီးမျိုးနွယ်စု (၈)ခုရှိပြီး ၎င်းတို့မှာ ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ ဗမာ၊ မွန်၊ ရခိုင်နှင့် ရှမ်းတို့ဖြစ်သည်။ ၎င်းအပြင် ဘာသာစကားနှင့် ဓလေ့ထုံးစံများကွဲပြားသည့် အခြားလူနည်းစုမျိုးနွယ်စုများလည်း ၁၀၀ ကျော်ရှိပါသည်။ အဆိုပါလူမျိုးနွယ်စုငယ်များသည် မိမိတို့၏ယဉ်ကျေးမှုကို ထိန်းသိမ်းရန် ဟန့်တားခြင်းများနှင့် မျက်ကွယ်ပြုထားခြင်းများကို ခံစားနေရပြီး ခေတ်အဆက်ဆက် အုပ်ချုပ်လာသောအစိုးရများကလည်း ၎င်းတို့အား ဒုတိယအဆင့်နိုင်ငံသားသဖွယ် သတ်မှတ်ကာ အထက်ပါ လုပ်ဆောင်ချက်များကို လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ **(Community Organizing and Rights Education Burma, 2012)**

မြန်မာနိုင်ငံတွင်းရှိ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများ၏ အခြေအနေ ၂.၆

၂. ၆ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းရှိ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများ၏ အခြေအနေ

မြန်မာနိုင်ငံတွင်းရှိ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ၏ လူ့အဖွဲ့အစည်းမှာ ယောက်ျားကြီးစိုးသည့်စနစ်ကို ခံယူကျင့်သုံးထားသဖြင့် လူမှုရေးရာအတော်များတွင် အမျိုးသမီးများမှာ အမျိုးသားများနှင့်ယှဉ်လျှင် အဆင့်နိမ့်ကျသည်ဟု ခံယူကြသည်။ **(Women League of Burma, 2006)** ဆိတ်ဆိတ်နေခြင်းယဉ်ကျေးမှုမှာ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုအမျိုးသမီးများအပါအဝင် မြန်မာ့အမျိုးသမီးထုအကြားတွင် တွင်ကျယ်စွာပျံ့နှံ့လျက်ရှိပါသည်။ အစဉ်အလာအရဆိုလျှင် အမျိုးသမီးများသည် ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်ချရန်မလိုဟု အများကယူဆပြီး ၎င်းတို့နှင့်သက်ဆိုင်သော အကြောင်းအရာကိစ္စများကိုလည်း ခင်ပွန်းဖြစ်သူယောက်ျားများက အများဆုံးဆွေးနွေးဆုံးဖြတ်ကြသည်။ ထို့အပြင် သားသမီးများထဲတွင် သားဖြစ်သူများက အဆင်မြင့်ပညာသင်ကြားခွင့်ရနေချိန်တွင် သမီးဖြစ်သူများသည် တူညီသောအခွင့်အရေးများကို မရကြချေ။ ထို့ကြောင့် အမျိုးသမီးများသည် လူထုနှင့်ဆိုင်သောလုပ်ဆောင်မှုများကို လုပ်ဆောင်ခွင့်မရှိတော့ဘဲ အိမ်တွင်းအောင်းများအဖြစ်ကိုသာ ဦးတည်သွားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုအရ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများ၏ ယဉ်ကျေးမှုသည် ပြင်ပလူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် ပူးပေါင်းပတ်သက်ရန် အမျိုးသမီးများကို အားပေးထားခြင်းမရှိသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ **(Lahtaw & Raw, 2012)**။ ထိုထက်မက အမျိုးသမီးနိုင်ငံရေးသမားနှင့် အမျိုးသမီးဦးစီးမှုအရာရှိများ အစိုးရကဏ္ဍတွင်အရေအတွက် နည်းသည်ကိုကြည့်ခြင်းဖြင့် အမျိုးသမီးများသည် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းခံရသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ **(Myanmar Country Report, 2012)**။

မြန်မာနိုင်ငံတွင်းရှိ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် တွင်းထွက်ကြေးမုံတိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများ

စဉ်	တိုင်းရင်းသား မျိုးနွယ်အမည်	လူဦးရေစုစုပေါင်း ၏ ရာခိုင်နှုန်း	မျိုးနွယ်စုငယ် အရေအတွက်	အခြားမျိုးနွယ်စုငယ်များ၏အမည်များ
၁	ကချင်	၁.၅%	၁၂	ကချင်၊ ထန်း၊ ဒါလောင်၊ ဂျိန်းဖော့၊ ဂေါင်ရီ၊ ခါခူး၊ ဒူလန်း၊ မရှု(လော်ဝေါ်)၊ ရဝမ်၊ လရှီ(လချိတ်)၊ အဖီး၊ လီဆူ။
၂	ကယား	၀.၇၅%	၉	ကယား၊ ဇယိန်း၊ ကယန်း(ပဒေါင်)၊ ဂေခို၊ ဂေဘား၊ ပရဲ့(ကယော)၊ မနူးမနော၊ ယင်းတလဲ၊ ယင်းဘော်။
၃	ကရင်	၇%	၁၁	ကရင်၊ ကရင်ဖြူ၊ ပလေဒီး၊ မွန်ကရင်(စာဖြူ)၊ စကော၊ တလေးပွာ၊ ပကူး၊ ဘွဲ၊ မော်နေဘွာ၊ မိုဘွာ၊ ရှောင်(ပိုး)
၄	ချင်း	၁%	၅၃	ချင်း၊ မိသင်း(ကသဲ)၊ ဆလိုင်၊ ကလင်းကော(လူရှည်)၊ ခမီး၊ အောင်ခမီး၊ ခနိုးကောင်းစို၊ ကောင်းဆိုင်ချင်း၊ ခွဲလ်ရှင်း၊ ခွဲလ်လီး(စီးမ်)၊ ဂန်တဲ(လိုင်တီး)၊ ဝိုတဲ၊ ငွန်၊ ဇီဇန်၊ စိုင်တန်၊ စိုင်းဇန်၊ ဇဟောင်း၊ ဇိုတုန်း၊ ဇိုပီး၊ ဇို၊ ဇညပ်(ဇနရပ်)၊ တပွန်၊ တီးတိန်(ဟိုင်းဒင်၊ တေဇန်၊ တိုင်ရွန်၊ တာဒူး၊ တောင်၊ ဒမ်း၊ ဒိုင်း(ရင်းဒူ)၊ နာဂ၊ တန်ကူးလ်၊ မာလင်း၊ ပန်နူး၊ မာဂွန်း၊ မာတူး၊ မိရမ်(မာရာ)၊ မိအာရ်၊ မြန်နန်၊ လူရှိုင်း(လူရှည်)၊ လေးမြို့၊ လင်းတဲ၊ လောင်တူး၊ လိုင်၊ လိုင်ဇွမ်၊ ဝါကင်းမ်(မြို့)၊ ဟော်ငို၊ အနူး၊ အနန်း၊ ဦးပူး၊ လင်းဘူး၊ အရှို၊ ရန်တူး၊
၅	ဗမာ	၆၈%	၉	ဗမာ၊ ထားဝယ်၊ ဘိတ်၊ ယော၊ ယဘင်း၊ ကဒူး၊ ကနန်း၊ ဆလုံ၊ ဖွန်
၆	မွန်	၂%	၁	မွန်
၇	ရခိုင်	၃.၅%	၇	ရခိုင်၊ ခမ္ဘိုး၊ ကွေးမြို့၊ ဒိုင်းညက်၊ မာရာမာကြီး၊ မြို့၊ သက်
၈	ရှမ်း	၉%	၃၃	ရှမ်း၊ ယန်(လာအို)၊ ကို၊ ပြင်၊ ယာအို၊ ဒနော၊ ပလဲ၊ အင်း၊ စောင်း၊ ခမူး၊ ကော(အာခါ-အီကော)၊ ကိုးကန်၊ ခန္တီးရှမ်း၊ ခွန်း၊ သန်းညပ်၊ ခေ၊ ပလောင်၊ မန်ဇီ၊ ယင်းနက်၊ ရှမ်းကလေး၊ ရှမ်းကြီး၊ လားဟူ၊ အင်းသား၊ အိုက်စွား၊ ပအိုဝ်၊ တိုင်းလွိုင်၊ တိုင်းလမ်၊ တိုင်လေ၊ မိန်းသာ၊ မောရှမ်း၊

မှီငြမ်း - ဒေသတွင်းရှိမြန်မာနိုင်ငံ၏နိုင်ငံရေးအခြေအနေနှင့်အခန်းကဏ္ဍ

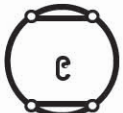
ပြည်တွင်းစစ်နှင့် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စု အမျိုးသမီးများ ၂၀၇

၂.၇ ပြည်တွင်းစစ်နှင့် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စု အမျိုးသမီးများ

၁၉၄၈ ခုနှစ် လွတ်လပ်ရေးရပြီးသည့်နောက်ပိုင်းတွင် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများက လက်နက်ကိုင်ဆောင်ပြီး မိမိတို့၏ ဒေသကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရရှိရေးအတွက် တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့ကြသည်။ မြန်မာအစိုးရ၏ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများအပေါ် ရန်လို သောတုံ့ပြန်မှုများသည် အစွန်းရောက်လွန်းသဖြင့် နှစ်ပေါင်း (၆၀) ကျော်ရှည်ကြာသောပြည်တွင်းစစ်ကို ဖြစ်စေခြင်းဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီမှုများ ရယူထားသော်လည်း အချို့ဒေသ များ အထူးသဖြင့် ကချင်ပြည်နယ်တွင် ပြည်တွင်းစစ်များဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေပါသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေး စေ့စပ်ဆွေးနွေးမှုများမှာ လည်း ဆက်လက်အကောင်အထည်ဖော်လျက်ရှိပါသည်။ စစ်ပွဲကြောင့် သားကောင်ဖြစ်ခဲ့ရသူများထဲတွင် အမျိုးသမီးများပါဝင် သော်လည်း ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်မှုဖြစ်စဉ်တွင် အမျိုးသမီးအနည်းငယ်ခန့်သာ ပါဝင်သည်ကိုတွေ့ရှိရပါသည်။

(Myanmar Country Report, 2012)

စစ်(သို့) လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများဖြစ်ပွားရာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများရှိရာဒေသများတွင် မုဒိန်းကျင့်ခြင်းကို စစ်လက် နက်တစ်ခုအဖြစ် မြန်မာအစိုးရကအသုံးပြုခဲ့သည်။ မုဒိန်းမှုများကို သဘာဝအတိုင်းဖြစ်သော၊ ရှောင်လွှဲ၍မရသော စစ်ပွဲ၏ ရလဒ်တစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်၊ မှတ်ယူခဲ့ကြသည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများကို ခြိမ်းခြောက်ရန်အတွက် နှိပ်ကွပ်ရန်အတွက် နည်းစနစ်တစ်ခုအဖြစ် အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများသည် မိမိတို့၏အမျိုးသမီးဖြစ်ခြင်းနှင့် တိုင်းရင်း သားဖြစ်ခြင်းက အဆိုပါပဋိပက္ခ၏ ဦးတည်ထားခံရသည့် သားကောင်ဖြစ်လာတော့သည်။ တစ်ဆက်တည်းမှာပင် မုဒိန်းမှု၊ အတင်းအကျပ်ခိုင်းစေမှုနှင့် အတင်းအဓမ္မနေရာရွှေ့ပြောင်းမှုများက ပျံ့နှံ့စွာဖြစ်ပျက်ခဲ့သည်။ အမြဲဆိုသလို တိုင်းရင်းသားမျိုး နွယ်စုအမျိုးသမီးများသည် အတင်းအကျပ်အလုပ်ခိုင်းခံရခြင်းများကို ကြုံတွေ့ရသည့်အပြင် ထိုအတင်းအကျပ်စေခိုင်းခံရမှုကြောင့် ကျောင်းပညာရေးကို ဆုံးခန်းတိုင်သင်ယူခွင့်မရခြင်းနှင့် အိမ်ထောင်မိသားစုတာဝန်ကိုသာ ထမ်းဆောင်ခြင်းတွင် ပျက်ကွက်မှု များ စသည်တို့နှင့်လည်း ကြုံတွေ့ရသည်။ ကိုယ်ဝန်ဆောင်အမျိုးသမီးများနှင့် နို့တိုက်မိခင်များကိုလည်း ပေါ်တာထမ်းခိုင်းခြင်း နှင့် မိုင်ပေါင်းများစွာလေးလံသောပစ္စည်းများကို သယ်ဆောင်ပြီး လမ်းလျှောက်ရခြင်းစသည့် အတင်းအကျပ်ခိုင်းစေခြင်းများ ရှိခဲ့သည်။ (Karen Women Organization, 2007)

အခန်း (၃)

သစ်တောသံယံဇာတ ရေရှည်တည်တံ့မှုအတွက် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုး- သမီးများ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှု

ဆယ်စုနှစ် ငါးခုထက်မကသော ပြည်တွင်းစစ်က မြန်မာ့လူထု၏စိတ်ထဲတွင် ကြောက်စိတ်များကို ကိန်းအောင်းစေသည်။ ထိုကြောက်စိတ်နှင့်အတူ စစ်တပ်၏ကြီးစိုးမှုသည် တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် ယောက်ျားများကြီးစိုးသည့် ယဉ်ကျေးမှုတစ်ရပ်ကို ပေါ်ပေါက်စေခဲ့သည်။ (Palaung Women Organization, 2011) ထို့အပြင် သစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ပြဋ္ဌာန်းထားသောဥပဒေများမှာ ဒေသခံရပ်ရွာလူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ ရှေးရိုးရာဥပဒေများနှင့် လက်တွေ့ကျင့်သုံးနေမှုများကို နားလည်နိုင်စွမ်းမရှိသလို ဖြစ်နေပါသည်။ သစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှုတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုမှာ အခွင့်အရေးအနည်းအကျဉ်းသာရှိပြီး ၎င်းတို့နှင့်သက်ဆိုင်သော အခက်အခဲပြဿနာများကိုလည်း ခင်ပွန်းဖြစ်သူ ယောက်ျားသားများကသာ ဆွေးနွေးဆုံးဖြတ်ကြသည်။ အမျိုးသမီးများ၏ သစ်တောဆိုင်ရာဗဟုသုတနှင့် လိုအပ်ချက်များသည် အမျိုးသားများနှင့်မတူ ကွဲပြားသော်လည်း ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေးအစီအစဉ်အတော်များများတွင် အမျိုးသမီးထု၏အမြင်ကို ဥပက္ခောပြုထားခြင်းခံရသည်။ လူဦးရေထက်ဝက်ကျော်ရှိသော အမျိုးသမီးထု၏ စကားသံများကို မသိကျိုးကျွံခြင်းသည် ညံ့ဖျင်းသော ဂေဟစနစ်စီမံခန့်ခွဲမှုကိုသာ ဖြစ်သွားစေနိုင်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရသည် အချို့သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများနေထိုင်ရာဒေသများကို သစ်တောထိန်းသိမ်းရေးဧရိယာအဖြစ် သတ်မှတ်ကန့်သတ်လိုက်သည်။ ထို့ကြောင့် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားလူထုက သစ်တောကို စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်မရှိတော့ချေ။ ဒေသခံတိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီးထုအတွက်မူ သစ်တောကို စီမံခန့်ခွဲခွင့်အပြင် ရပ်ရွာကော်မတီတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်သည့် အခွင့်အာဏာနှင့် ပါဝင်မှုမှာလည်းမရှိပေ။ အမျိုးသမီးများသည် သစ်တောသံယံဇာတကို အဓိကအသုံးပြုသူများဖြစ်သော်လည်း ၎င်းတို့၏ ရင်ဖွင့်သံများမှာ ဥပက္ခောပြုခြင်းခံရပြီး အမျိုးသမီးဖြစ်ခြင်းကြောင့် တစ်ခါတရံ ငြင်းပယ်ခြင်းလည်းခံရသည်။ အစည်းအဝေးများရှိလျှင် အမျိုးသားများသာ တရားဝင်ပါဝင်ခွင့်ရှိသည်။ အမျိုးသမီးများမှာမူ မိမိတို့၏ ခင်ပွန်းမရှိသည့်အခိုက်အတန့်တွင်သာ အစည်းအဝေးတွင်ပါဝင်ခွင့်ရသည်။ အကယ်၍ ခင်ပွန်းဖြစ်သူက နေအိမ်တွင်ရှိနေသည်ကို ကော်မတီကသိရှိပါက အမျိုးသားကိုပြန်ခေါ်ရန် စေခိုင်းခြင်းခံရသည်။ အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများ၏ထိန်းချုပ်မှုနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှုအောက်တွင် အသက်ရှင်နေရသည်။ ကော်မတီအစည်းအဝေးများတွင်လည်း အမျိုးသမီးများနှင့်သက်ဆိုင်သော ကိစ္စရပ်များကို ခင်ပွန်းဖြစ်သူ အမျိုးသားများက ဆွေးနွေးဆုံးဖြတ်ကြသည်။

ထိုအချက်ကြောင့် တစ်ခါတစ်ရံ အမျိုးသမီးများမှာ မည်သည့်ဧရိယာကတားမြစ်နယ်မြေဖြစ်သည်ကို မသိသဖြင့် ငှာန ဆိုင်ရာတာဝန်ရှိသူများ၏ ဖမ်းဆီးခြင်းကိုခံရခြင်းဖြစ်သည်။ မိမိစားဝတ်နေရေးအတွက် သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများကို ရောင်းချ ရန် သစ်တောတာဝန်ရှိသူများ၏ခွင့်ပြုချက်ကို အမျိုးသမီးများကရယူရသည်။ အကြောင်းရင်းကိုကြည့်လျှင် ရပ်ရွာဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံ ကိန်းများတွင် အမျိုးသမီးအနည်းစုသာ ပါဝင်ရခြင်းမှာ အစည်းအဝေးပြုလုပ်ချိန်၌ အိမ်ထောင်မိသားစုဝေယျာဝစ္စများကို လုပ်နေရသောအချိန်နှင့် အချိန်ကိုက်ဖြစ်နေသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးများ ပါဝင်လာခဲ့သည်ရှိသော်လည်း ဆုံးဖြတ် ချက်ချရန် အာဏာမရှိဖြစ်ပြန်သည်။ ရပ်ရွာ၏အရေးပေါ်ကိစ္စရပ်များတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုကို အားမပေးကြ ချေ။ အမျိုးသမီးထူအတွက် သစ်တောသံယံဇာတနှင့် ပတ်သက်ပြီး ၎င်းတို့ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရသော သစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှု ဆိုင်ရာစိန်ခေါ်မှုနှင့် အခက်အခဲများကိုရင်ဆိုင်ရန် အားပေးမြှင့်တင်ခြင်းလုံးဝမရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

အခန်း (၄)

သစ်တောဒေသများ အကျဉ်းချုပ်

မြန်မာနိုင်ငံတွင် မြေမျက်နှာသွင်ပြင်အနေအထားအရ ဒေသအစိတ်အပိုင်း လေးပိုင်းရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ အနောက်ဖက်တောင်တန်းဒေသ၊ အရှေ့ဘက်ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့်နှင့် အလယ်ပိုင်းချိုင့်ဝှမ်းဒေသ၊ ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသနှင့် ကမ်းရိုးတန်းဒေသတို့ဖြစ်သည်။ အနောက်ဖက်တောင်တန်းတွင် ရခိုင်၊ ချင်း၊ ကချင်ပြည်နယ်အနောက်ပိုင်းနှင့် မြောက်ပိုင်းတို့ ပါဝင်သည်။ ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့်တွင် ရှမ်းတောင်တန်းနှင့် ကယား၊ ကရင်၊ မွန်နှင့် တနင်္သာရီတိုင်းရှိ တောင်တန်းများပါဝင်သည်။ အလယ်ပိုင်းချိုင့်ဝှမ်းဒေသတွင် ဧရာဝတီ၊ ချင်းတွင်း၊ စစ်တောင်းမြစ်ဝှမ်းဒေသတို့ပါဝင်သည်။ ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသနှင့် ရခိုင်၊ မွန်ပြည်နယ်နှင့် တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီးတွင်ရှိသော ကမ်းရိုးတန်းဒေသများမှာမူ ကမ်းရိုးတန်းဒေသများတွင် ပါဝင်သည်။ (Tint, 2011)

နိုင်ငံပိုင် သစ်တော ၄.၁

၄.၁ နိုင်ငံပိုင် သစ်တော

မြန်မာနိုင်ငံသည် ပေါများကြွယ်ဝသော သဘာဝအရင်းအမြစ်များကြောင့် ထင်ရှားကျော်ကြားသည်။ အထူးသဖြင့် ဖော်ပြရမည်ဆိုလျှင် သစ်တောအရင်းအမြစ်မှာ အရေးအကြီးဆုံးဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ကမ္ဘာ့အဆင့်မြင့် ကျွန်းသစ်ကို ထုတ်ပေးနိုင်သောကြောင့်ဖြစ်ပြီး ပြည်သူများ၏အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းနှင့် တိုင်းပြည်၏ စီးပွားရေးကို အဓိကအထောက်အကူဖြစ်စေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ (Tun, 2009) မြန်မာ့သစ်တောကို အမျိုးအစား (၈)မျိုးဖြင့် ခွဲခြားဖော်ပြနိုင်သည်။ ၎င်းတို့မှာ ဒီရေတော၊ သောင်ပြင်တောနှင့် ကမ်းစပ်တော၊ စိမ့်တော၊ အပူပိုင်းအမြစ်စိမ်းတော၊ ရွက်ပြတ်တော၊ ခြောက်သွေ့တော၊ အမြစ်စိမ်းတော၊ တောင်ပေါ်တောတို့ဖြစ်ကြသည်။ (Tun, 2009 and Baginski, et al, 2011)

သဘာဝအရင်းအမြစ်စီမံခန့်ခွဲမှု ပေါ်လစီမူဝါဒများ ၄.၂

၄.၂ သဘာဝအရင်းအမြစ်စီမံခန့်ခွဲမှု ပေါ်လစီမူဝါဒများ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် သစ်တောကဏ္ဍရေရှည်တည်တံ့ရေးအတွက် စနစ်ကျသောစီမံခန့်ခွဲမှုဖြင့် ၁၈၅၆ ခုနှစ်ကတည်းက ကြိုးစားအကောင်အထည်ဖော်ခဲ့ကြသည်။ လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၁၅၀ ကျော်ကတည်းကနှင့် ယခုထက်တိုင် မြန်မာ့သစ်တောမှာ ထုတ်လုပ်မှုတန်ဖိုးရှိနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ (Status of Myanmar Forest Management, 2004)နိုင်ငံတော်အဆင့် သစ်တောရေရှည်တည်တံ့မှုဆိုင်ရာ နည်းဗျူဟာများကိုပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုနှင့် ပြင်ဆင်ရေးဆွဲမှုအချို့ရှိခဲ့ပါသည်။ (Tun, 2009)

၁၉၀၂ ခုနှစ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသော သစ်တောအက်ဥပဒေနှင့် ပြင်ဆင်ရေးဆွဲသည့် ဥပဒေများကို နဝတ ခေတ်အထိ အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ နဝတ အစိုးရသည် ၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် သစ်တောရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲရေးကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်နိုင်သည့် သစ်တောဥပဒေသစ်ကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ နဝတအစိုးရလက်ထက်တွင် သစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့်ပတ်သက်၍ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ဗဟိုဦးစီးစနစ်ဖြင့် မထိန်းချုပ်ဘဲ ရပ်ရွာဒေသ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုများအတွက် နေရာပေးမှုများ ရှိခဲ့သည်။ ၁၉၉၅ ခုနှစ် မြန်မာ့ သစ်တောရေးရာ ပေါ်လစီမူဝါဒမှာ ၁၉၉၂ သစ်တောဥပဒေကို အကောင်အထည်ဖော်တုံ့ပြန်သော မူဝါဒဖြစ်သည်။ အခြားသော အရေးကြီးသည့် ညွှန်ကြားချက်များမှာ -

- သစ်တောအုပ်ချုပ်မှု စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ (၁၉၉၅)
 - တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်နှင့် သစ်ပင်များကာကွယ်ခြင်းနှင့် သဘာဝကြိုးပိုင်းများကို ထိန်းသိမ်းခြင်းဥပဒေ (၁၉၉၄)
 - အစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောဆိုင်ရာ ညွှန်ကြားချက်များ (၁၉၉၅)
 - ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးပေါ်လစီနှင့်အတူ မြန်မာ့အစီအစဉ် - ၂၁
 - နိုင်ငံတော်သစ်တောရေးရာ လုပ်ငန်းအစီအမံ (၁၉၉၅)
 - ရေရှည်တည်တံ့သော သစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ ဦးစားပေးသတ်မှတ်ချက်များနှင့် ညွှန်းကိန်းများ ၁၉၉၉
 - ခရိုင်အဆင့် သစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှုအစီအစဉ်များအတွက် လမ်းညွှန်များ (၁၉၉၆)
 - သစ်တောအသုံးပြုခြင်းအတွက် နိုင်ငံအဆင့်လက်တွေ့ကျင့်သုံးမှု ဥပဒေနှင့်
 - ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာဥပဒေအတွက် နိုင်ငံတော်အဆင့် မူဘောင် **(Status of Myanmar Forest Management 2004)** တို့ဖြစ်ပါသည်။ မည်သို့ဆိုစေကာမူ မြန်မာ့သစ်တောမှာ ကဏ္ဍပေါင်းစုံမှ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစိုက်ပျိုးခြင်း၊ တရားမဝင်သစ်ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ သစ်တောကဏ္ဍနှင့် အခြားသောကဏ္ဍများ အကြား ပေါ်လစီရှေ့နောက်မညီခြင်းနှင့် ရေရှည်တည်တံ့ခြင်းနှင့် ဝင်ငွေရရှိရေးအကြား လွန်ဆွဲနေခြင်း စသည့် အစီအစဉ်မကျသောအစီအမံများကြောင့် ခြိမ်းခြောက်ခံနေရသည့်အခြေအနေတွင် ရှိနေပါသည်။
- (Tun, 2009)**

■ ချင်းပြည်နယ်မှ သစ်တောတစ်နေရာ (ခါတ်ပုံ - အေးသီရိကျော်)

သစ်တောအခြေအနေဆိုင်ရာ အချက်အလက် ၄၀၃

၄.၃ သစ်တောအခြေအနေဆိုင်ရာ အချက်အလက်

သစ်တောဌာနအဆိုအရ မြန်မာ့သစ်တောမှာ သမိုင်းတလျှောက် စိန်ခေါ်ချက်အမြင့်မားဆုံးအခြေအနေနှင့် ကြုံတွေ့နေရသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ကမ္ဘာ့စားနပ်ရိက္ခာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့အစည်း (FAO) က မြန်မာနိုင်ငံကို ကမ္ဘာပေါ်တွင် သစ်တောပြုန်းတီးမှုအမြင့်မားဆုံးနိုင်ငံထဲမှတစ်ခုဟု သတ်မှတ်ထားပါသည်။ နိုင်ငံ၏ စုစုပေါင်းဧရိယာကို အမျိုးအစားငါးမျိုးဖြင့် ခွဲခြားနိုင်ပါသည်။ အပိတ်သစ်တော၊ အဖွင့်သစ်တော၊ အခြားသစ်တော၊ အင်းအိုင်မြေနှင့် အခြားမြေဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ၁၉၉၀ မှ ၂၀၀၀ ခုနှစ်အတွင်း သစ်တောဧရိယာသည် စုစုပေါင်းဧရိယာ၏ ၅၆ % မှ ၅၂.၁ % ထိ လျော့ကျသွားခဲ့သည်။ ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် စုစုပေါင်းမြေဧရိယာ၏ ၅၀.၂ % အထိ လျော့သွားခဲ့သည်။ ၂၀၁၀ ခုနှစ်တွင်မူ သစ်တောဧရိယာမှာ ၄၇ % အထိ ကျဆင်းသွားခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြေအမျိုးအစားသတ်မှတ်ချက်များမှ အပြောင်းအလဲများ(ဟက်တာနှင့် ရာခိုင်နှုန်း) ၁၉၉၀ မှ ၂၀၀၅ ခုနှစ်အထိ

နှစ်ကာလ	၁၉၉၀		၂၀၀၀		ပြောင်းလဲမှု% ၁၉၉၀ - ၂၀၀၅		၂၀၀၅		ပြောင်းလဲမှု% ၁၉၉၀ - ၂၀၀၅	
	ဧရိယာ	မျှဝေသည့်%	ဧရိယာ	မျှဝေသည့်%	ဧရိယာ	မျှဝေသည့်%	ဧရိယာ	မျှဝေသည့်%	ဧရိယာ	မျှဝေသည့်%
အပိတ်သစ်တော	၂၈၁၁၄.၇	၄၁.၆	၂၅၈၄၁	၃၈.၂	- ၈.၁	၂၄၇၀၄.၂	၃၆.၅	- ၄.၄	- ၁၂.၁	
အဖွင့်သစ်တော	၉၇၅၅. ၈	၁၄.၄	၉၄၂၆. ၉	၁၃.၉	- ၃.၄	၉၂၆၂. ၄	၁၃.၇	- ၁.၇	- ၅.၁	
စုစုပေါင်း သစ်တောများ	၃၇၈၇၀. ၅	၅၆.၀	၃၅၂၆၇. ၉	၅၂.၁	- ၆.၉	၃၃၉၆၆. ၆	၅၀.၂	- ၃.၇	- ၁၀.၃	
အခြား သစ်တောမြေ	၁၀၄၀၅. ၈	၁၅.၄	၁၀၄၃၅. ၃	၁၆.၉	၉၉	၁၀၉၅၀	၁၇.၇	၄.၅	၁၄.၈	
အခြားမြေ (အင်းအိုင်မြေ အပါအဝင်)	၁၉၃၈၁. ၆	၂၈.၆	၂၀၉၅၄. ၇	၃၀.၀	၈.၁	၂၀၇၄၁. ၃	၃၂.၁	၃.၇	၁၂.၂	
စုစုပေါင်း မြေဧရိယာ	၆၇၆၅၇. ၉	၁၀၀	၆၇၆၅၇. ၉	၁၀၀	၀	၆၇၆၅၇. ၉	၁၀၀	၀	၀	

မှီငြမ်း - FAO(၂၀၀၆) မြန်မာ့သစ်တောကဏ္ဍ သုံးသပ်လေ့လာမှု

အခန်း

(၅)

တွေ့ရှိချက်များ

လူမှု - ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ၅.၁ တန်ဖိုးနှင့် စံနှုန်းများ

၅.၁ လူမှု - ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာတန်ဖိုးနှင့် စံနှုန်းများ

ချင်းတိုင်းရင်းသားတို့သည် ၎င်းတို့၏ ရိုးရာ ချင်းအက၊ ဝတ်စုံနှင့် ပွဲတော်များကို ချစ်မြတ်နိုးကြသည်။ နှစ်သစ်ကူး၊ ခရစ္စမတ်နှင့် အမျိုးသားနေ့ စသည့်ပွဲတော်များကို ယဉ်ကျေးမှု၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် လက်ခံကျင့်ပကြသည်။ လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းအစဉ်အလာအရ အမျိုးသားများမှာ အိမ်ထောင်တစ်ခု၏ ဦးစီးဖြစ်သည်။ ယောက်ျားသားများသည် မိမိတို့၏ဇနီးမယားကိုသာ ကာကွယ်ပေးရသည်မက အိမ်ထောင်မိသားစုအတွက် ငွေကြေးရှာဖွေရန်အတွက်လည်း တာဝန်ရှိသည်။ ချင်းအမျိုးသမီးများက အမျိုးသားများကို ချစ်ရေးဆိုခွင့်မရှိ၊ အိမ်ထောင်ကျလျှင်လည်း အိမ်ထောင်ရှင်မအဖြစ်သာ နေထိုင်ရသည်။ ယဉ်ကျေးမှုအစဉ်အလာအရ သမီးများက အမွေဆက်ခံခွင့်မရှိဘဲ သားယောက်ျားများကသာ အမွေဆက်ခံခွင့်ရှိသည်။ ထိုနည်းတူ ချင်းတိုင်းရင်းသားများတွင် ဘေးပတ်ဝန်းကျင်အိမ်နီးချင်းများနှင့် အပြန်အလှန်ကူညီပြီး အမှီသဟဲပြုသည့် ဓလေ့များရှိသည်။ ရှင်သန်မှုဘဝတွင် ချင်းအမျိုးသမီးများမှာ အမျိုးသားများထက် တင်းကြပ်စွာထိန်းထားခြင်းခံရသည်။ အစဉ်အလာအရ အမျိုးသမီးများမှာ အပြင်ထွက်ခြင်း၊ အများနည်းတူပျော်ရွှင်ခြင်း၊ လူအများရှေ့တွင် ကျယ်လောင်စွာ ရယ်မောခြင်း အခွင့်မရှိချေ။ မည်သို့ချက်ပြုတ်ရမည်၊ မည်သို့ ဝတ်စားဆင်မြန်းရမည်နှင့် မည်သို့ မိန်းမဆန်စွာနေထိုင်ရမည်ကို သင်ကြားခံရသည်။ ချင်းယဉ်ကျေးမှုရိုးရာအရ အမျိုးသားများမှာ အိမ်ထောင်ဦးစီးဖြစ်ပြီး အိမ်ထောင်အတွက် ငွေကြေးရှာဖွေရပြီး အမျိုးသမီးများမှာ ချွေတာသုံးစွဲပြီး အနာဂတ်အတွက်စုဆောင်းခြင်းများကို လုပ်ဆောင်ရသည်။

ကချင်တိုင်းရင်းသားများသည်လည်း ၎င်းတို့၏ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု၊ အမည်နာမ၊ ရိုးရာအဝတ်အထည်နှင့် ပွဲတော်များကို နှစ်သက်မြတ်နိုးကြပါသည်။ ရိုးရာစံသတ်မှတ်ချက်များအရ အမျိုးသားများမှာ အိမ်ထောင်ဦးစီးဖြစ်ပြီး မိသားစုအတွက် ငွေကြေးရှာဖွေပေးသူဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးများမှာ အိမ်ထောင်ရှင်မအဖြစ်ပြီး ခင်ပွန်းဖြစ်သူကို လေးစားရိုကျိုးရသည့်အပြင် သားသမီးများကိုလည်း ပြုစုစောင့်ရှောက်ရသည်။ ထုံးတမ်းစဉ်လာများအရ အမျိုးသားတန်ဖိုးနှင့် အမျိုးသမီးတန်ဖိုးမှာ ကွဲပြားခြားနားမှုရှိသည်။ ကချင်အမျိုးသားများသည် အမျိုးသမီးများထက် လူမှုအဆင့်အတန်းအရ မြင့်သော မွေးရာပါအဆင့်အတန်းရှိသည်ဟု ကချင်အမျိုးသမီးများက ယုံကြည်ကြသည်။ ကချင်လူမျိုးတို့သည် သားယောက်ျားလေးကို ပိုမိုလိုချင်ကြပြီး သားများကသာ အမွေဆက်ခံခွင့်ရှိကြသည်။ အမျိုးသမီးများမှာ အမျိုးသားများ၏ ကျွန်ဖြစ်သည်။ ကချင်အမျိုးသမီးများသည် မိန်းမဆန်ဆန်နေရန်၊ ပြေပြစ်စွာ ဝတ်စားဆင်ယင်ရန် သင်ကြားခံရသည်။

ဆံပင်အရှည်ထားခြင်းကို မိန်းမဆန်ခြင်း၏ ဝိသေသတစ်ခုအဖြစ် လက်ခံထားကြသည်။ သစ်ပင်များပေါ်တွင် မတက်ရန်နှင့် အိမ်မှုကိစ္စများအတွက် တာဝန်ရှိသူအဖြစ်လည်း သင်ကြားခံရသည်။ သို့သော် ထိုသို့သော အလေ့အထအယူအဆများမှာ ယခု အခါ စတင်ပြောင်းလဲလာသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ရပ်ရွာထဲတွင် ကချင်လူမျိုးတို့သည် တစ်ဦးကိုတစ်ဦး အပြန်အလှန်မှီခိုမှုရှိကြပြီး စည်းလုံးညီညွတ်မှု (မောင်နှမစိတ်ဓာတ်) ရှိကြသည်။ အမျိုးသားများက တောင်ယာခုတ်ခြင်း၊ အခြား ခြံစိုက်ခြင်းနှင့် ရွှေတူးဖော် သည့်လုပ်ငန်းများကို လုပ်ကိုင်သည်။ ကချင်တိုင်းရင်းသားကျေးရွာများတွင် ရိုးရာပွဲတော်များ၊ အခြားအခမ်းအနားများတွင် -ရုလိမ်- (သစ်သီးများ၊ ငါးကင်၊ ကြက်ကင် စသည်တို့ကို ထည့်ထားသည့် ပလိုင်း) ကို အသုံးပြုပေးကမ်းကြသည်။ ကချင်ပြည် နယ်တွင် သဘာဝအရင်းအမြစ်များစွာရှိသည်။ ကချင်အမျိုးသမီးများက ရတနာအဖြစ်တန်ဆာဆင်သော ကချင်ပြည်နယ်မှထွက် သည့်ကျောက်စိမ်းမှာ ကမ္ဘာ့အဆင့်မြင့်သည်။

ကရင်လူမျိုးအများစုမှာ တနင်္သာရီနှင့် ဧရာဝတီတိုင်းတွင် နေထိုင်ကြသည်။ ကျေးရွာများတွင် အမျိုးသားများက တစ် ပတ်လျှင်တစ်ကြိမ် အမဲလိုက်ထွက်လေ့ရှိသည်။ တစ်ခါတလေ ရာသီဥတုအခြေအနေအပေါ်မူတည်၍ အမျိုးသမီးများလည်း အတူသွားပြီး ငါးဖမ်းခြင်းများလုပ်ဆောင်လေ့ရှိသည်။ တောင်ယာခုတ်သည့်အချိန်တွင် လုပ်အားလဲလှယ်သည့်စနစ်ကို အသုံးပြု ပြီး အပြန်အလှန်ကူညီကြသည်။ သီးနှံများရိတ်သိမ်းပြီးချိန်တွင် ကျေးဇူးတင်ခြင်းပွဲတော်နှင့် ရိတ်သိမ်းပွဲတော်များကို ယဉ်ကျေး မှုရိုးရာပွဲတော်တစ်ခုအဖြစ် ကျင်းပကြသည်။ နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း ကရင်နှစ်သစ်ကူးနေ့ကို မမေ့နိုင်သော ရိုးရာနေ့တစ်နေ့အဖြစ် စည်းကားသိုက်မြိုက်စွာ ကျင်းပကြသည်။ ကရင်လူမျိုးများ၏ အဓိကအသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းမှာ တောင်ယာစိုက်ပျိုး ခြင်းနှင့် ဥယျာဉ်ခြံစိုက်ပျိုးခြင်းဖြစ်သည်။ အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်မွေးမြူခြင်းကိုလည်း အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းအဖြစ်လုပ်ကိုင် ကြသည်။ ကရင်လူမျိုးများသည် မိမိတို့၏စာပေယဉ်ကျေးမှုနှင့် ရိုးရာအဝတ်အထည်များနှင့် ကရင်နှစ်သစ်ကူးနေ့ကို မြတ်နိုး ထိန်းသိမ်းကြသည်။ ကရင်အမျိုးသမီးများသည် မည်သို့ဝတ်စားဆင်ယင်ရမည်နှင့် အိမ်ထောင်ဝေယျာဝစ္စကို မည်သို့ပြုလုပ်ရ မည်ကို သင်ကြားခြင်းခံရသည်။ မိမိ၏ခင်ပွန်းအပေါ် သစ္စာရှိရန်လည်း သွန်သင်ခံရသည်။ ခင်ပွန်းယောက်ျားများမှာ ငွေရှာခြင်း၊ အိမ်ထောင်ကို ဦးစီးဦးဆောင်ခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်ရန်တာဝန်ရှိသည်။

ရှမ်းလူမျိုးတို့သည် အစဉ်အလာအရ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့၏ရိုးရာပွဲတော်မှာ သီတင်းကျွတ်နှင့် နှစ်ကူး သင်္ကြန်ပွဲတော်ဖြစ်သည်။ အဓိကအသက်မွေးလုပ်ငန်းမှာ တောင်ယာစိုက်ပျိုးခြင်းနှင့် ထုံးဖုတ်သည့်လုပ်ငန်းများဖြစ်သည်။ အမျိုး သားများသည် အမဲလိုက်တတ်ပြီး သစ်တောမှထွက်သောသစ်သားများဖြင့် အိမ်ဆောက်ကြသည်။ အမျိုးသမီးများမှာ သစ်သီး နှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက်များကို တောထဲမှရှာဖွေစုဆောင်းကြသည်။ ရှမ်းလူမျိုးများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဖြစ်သောကြောင့် ရိုးရာ ရာသီပွဲတော်များကို မြတ်နိုးတန်ဖိုးထားကြသည်။ ယခုသုတေသနကို ဖြေဆိုသူများ၏စကားများအရ အမျိုးသားနှင့် အမျိုး သမီးများမှာ စားဝတ်နေရေးအတွက် အတူတကွလုပ်ဆောင်ကြသည်။ အမျိုးသား (ခင်ပွန်း)များမှာ ကိုယ်ကာယအားစိုက်ထုတ်ရ သည့်လုပ်ငန်းများကို လုပ်ဆောင်ပြီး အမျိုးသမီး(ဇနီး)များမှာ ဇနီးမယားတာဝန်ကျေပွန်ကြရသည်။

အိမ်ထောင်စုအတွင်း ၅.၂ အမျိုးသားအမျိုးသမီးများ၏ အလုပ်ခွဲဝေလုပ်ဆောင်မှု

၅.၂ အိမ်ထောင်စုအတွင်း အမျိုးသားအမျိုးသမီးများ၏အလုပ်ခွဲဝေလုပ်ဆောင်မှု

အမျိုးသားများသည် အိမ်ထောင်မိသားစုအတွက် ငွေကြေးရှာဖွေပေးရပြီး အမျိုးသမီးများမှာမူ အိမ်ရှင်မများအဖြစ် တာဝန်ကျေပွန်ရမည်ဟူသော ကျားမရေးရာနှင့်ပတ်သက်ပြီး သဘာဝဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်တစ်ခုလို နားလည်ထားမှုကို တိုင်းရင်းသား မျိုးနွယ်စုများတွင် တွေ့ရသည်။ အမျိုးသားများသည် ပြင်ပမှငွေရှာပြီး ကိုယ်ကာယအခြေပြုလုပ် လုပ်ငန်းများအားလုံးကို လုပ် ဆောင်ရသည်။ အမျိုးသမီးများမှာမူ သန့်ရှင်းရေး၊ လျှော်ဖွတ်ရေး၊ ချက်ပြုတ်ရေး၊ လှည်းကျင်းရေးနှင့် ကလေးငယ်များနှင့် သက်ကြီးရွယ်အိုများကို ပြုစုစောင့်ရှောက်ခြင်းစသည်တို့ကို လုပ်ဆောင်ရသည်။ အချို့အိမ်ထောင်စုများတွင် လိုအပ်ချက်များ ပြည့်မီနိုင်ရန် လင်ရောမယားပါငွေကြေးရှာဖွေမှုများကို လုပ်ဆောင်ကြသည်။ လယ်စိုက်ခြင်း၊ ခြံစိုက်ခြင်း၊ စိုက်ပျိုးရေးထွက်သီး နှံများ ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် တိရစ္ဆာန်မွေးမြူခြင်းတို့ကိုလည်း အတူတကွ လုပ်ဆောင်ကြပါသည်။ သို့သော်လည်း အမျိုးသမီးများက

ပြင်ပ၌ ထွက်ပြီးအလုပ်လုပ်ချိန်တွင် အမျိုးသားများ၏ အိမ်မှုဝေယျာဝစ္စများလုပ်ဆောင်မှုမှာ အားနည်းကြောင်းတွေ့ရသည်။ အားလပ်သောအချိန်များတွင် အမျိုးသားများသည် ရေဒီယိုသီချင်းနားထောင်ခြင်းနှင့် သူငယ်ချင်းများဆီသို့ အလည်အပတ် သွားခြင်းများကိုပြုလုပ်တတ်ကြသည်။ အမျိုးသမီးများမှာ အားပြီဆိုလျှင် သန့်ရှင်းရေး၊ လျှော်ဖွတ်ခြင်း၊ သားသမီးများကို သွန်သင်ခြင်း၊ တောထဲမှ ဟင်းသီးဟင်းရွက်များကိုရှာဖွေခြင်း၊ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်းစသည်တို့ကို လုပ်ဆောင်လေ့ရှိသည်။ အမျိုးသမီးများကို သားသမီးများ၊ လူနာများနှင့် သက်ကြီးရွယ်အိုများအား ပြုစုစောင့်ရှောက်သူများအဖြစ် မြင်တွေ့ရပြီး အမျိုးသားများမှာ မှု ဆေးကုသမှုများအတွက် လိုအပ်သော ငွေကြေးများကိုရှာဖွေရန် တာဝန်ရှိသူအဖြစ်တွေ့ရသည်။

ဤသည်မှာ အမျိုးသမီးများသည် အိမ်ထောင်ရှင်မများအဖြစ် အိမ်မှုဝေယျာဝစ္စများကိုလုပ်ဆောင်ရန် တာဝန်ရှိသူများအဖြစ် လက်ခံသော ယဉ်ကျေးမှုအစဉ်အလာကို ဖော်ပြနေသည်။ အိမ်မှုဝေယျာဝစ္စများကို စီမံခန့်ခွဲမှုမပြုနိုင်သော အမျိုးသမီးများကို ညံ့ဖျင်းသောအိမ်ရှင်မအဖြစ် မြင်ကြသည်။ ထိုနည်းတူစွာပင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများတွင်လည်း လက်ခံထားကြသည်။ အမွေဆက်ခံမှုစနစ်သည် အဘိုးမှ အဖေ၊ အဖေမှ သားသို့ လွှဲပြောင်းလာသည်။ ဤသည်မှာ ဖခင်ကြီးစိုးသည့် ယဉ်ကျေးမှု(ဝါ) ကျားကြီးစိုးသည့် ယဉ်ကျေးမှုကိုပုံဖော်နေပြီး အမျိုးသမီးများသည် စီးပွားရေးအရ ၎င်းတို့၏ခင်ပွန်းသည်ကို မှီခိုရသည်ဟု ရိုးရာထုံးတမ်းစဉ်လာများအရ ဖော်ပြနေသည်။

ဂျန်ဒါ(ကျားမရေးရာ) စံနှုန်းများ ၅.၃

၅. ၃ ဂျန်ဒါ(ကျားမရေးရာ) စံနှုန်းများ

လူမှုစံနှုန်းများအရ အမျိုးသားများသည် ဦးဆောင်မှုနေရာ (ခေါင်းဆောင်) ကိုယူပြီး အမျိုးသမီးများက လက်ထောက် (ပံ့ပိုးကူညီပေးသူ)နေရာကို ယူရသည်။ အမျိုးသားများသည် အိမ်ထောင်မိသားစုကို ကာကွယ်ပေးရန်တာဝန်ရှိပြီး အမျိုးသမီးများမှာမူ မိသားစုကိုပြုစောင့်ရှောက်ရန် တာဝန်ရှိသည်။ မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုတွင် အမျိုးသားများသည် -ဘုန်း-ဟုခေါ်သော မြင့်မြတ်မှုရှိပြီး အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ထို-ဘုန်း-ကို လေးစားရသည်။ အမျိုးသားများသည် အိမ်ထောင်အတွက် ငွေကြေးရှာဖွေပေးရသူဖြစ်သောကြောင့် -အိမ်ဦးနတ်-ဟု သတ်မှတ်ခြင်းခံရသည်။ အစဉ်အလာအရ အမျိုးသမီးများက ယုံကြည်လက်ခံထားကြသည်မှာ အမျိုးသမီးများ၏ -ထမီ- နှင့် အမျိုးသားများ၏ အဝတ်အစားများမထိရ၊ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် -ထမီ-သည် ညစ်ပတ်ပြီး ယောက်ျားတို့၏ -ဘုန်း-ကို နိမ့်ကျစေနိုင်သောကြောင့်ဖြစ်သည် ဟူသည့်အချက်ဖြစ်သည်။ ကျားမစံနှုန်းများသည် အမျိုးသမီးများအတွက် ပိုမိုတင်းကျပ်သည်ဟုဆိုနိုင်ပါသည်။ အမျိုးသမီးများသည် မိန်းမဖြစ်ခြင်းနှင့် တိုင်းရင်းသားဖြစ်ခြင်းကြောင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ချက်များတွင် တင်းကျပ်စွာထိန်းချုပ်ခြင်းခံရသည်။ မိန်းမဖြစ်လျှင် ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့စွာ ဝတ်ဆင်ရမည်၊ သစ်ပင်မတက်ရ၊ စကားကို အော်မပြောရ၊ သက်ကြီးသူများ စကားပြောနေလျှင် စောဒကမတက်ရ၊ မစိန်ခေါ်ရ စသဖြင့် သွန်သင်ခြင်းခံရသည်။ အမျိုးသမီးများသည် ချက်ပြုတ်ခြင်း၊ အိမ်ထောင်မှုကိစ္စအဝဝအတွက် ကျွမ်းကျင်မှုများလိုအပ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် တစ်နေ့တစ်ချိန်ချိန်တွင် အိမ်ထောင်ပြုရမည်။ ထိုအချိန်တွင် ခင်ပွန်းသည်ကို ထိုကျွမ်းကျင်မှုများဖြင့် ပြုစုစောင့်ရှောက်ရမည်။

အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများ ၅.၄

၅. ၄ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများ

စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများအပြင် အခြားအသက်မွေးလုပ်ငန်းများဖြစ်သော အမဲလိုက်ခြင်းနှင့် သစ်ထုတ်လုပ်ခြင်းများကိုလည်း အမျိုးသားများကလုပ်ဆောင်ကြသည်။ အမျိုးသမီးများမှာမူ အစားအစာ၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်၊ ဘယဆေးရွက်များကို သစ်တောများထဲမှ ရှာဖွေခူးယူပြီး ရောင်းချခြင်းအားဖြင့် ဝင်ငွေကိုရှာဖွေကြသည်။ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများအားလုံး သဘာဝသစ်တောအရင်းအမြစ်အပေါ်တွင်မှီတည်ပြီး အသက်မွေးကြရသည်။ သစ်တောမရှိဘဲ မိမိတို့၏ ဘဝရပ်တည်မှုကို စိတ်ကူးမယဉ်ရဲသလို အခြားသောအလုပ်အကိုင်များအတွက် ကျွမ်းကျင်မှုလည်း ရရှိနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုတို့၏စိတ်ထဲတွင် သစ်တောပြုန်းတီးမှုကို စိတ်ဝင်တစား၊ စိုးရိမ်တစ်ကြီး ဂရုပြုပြောနေခြင်းမှာ သစ်ထုတ်လုပ်ခြင်းကဲ့သို့သော လုပ်ငန်းများကို ၎င်းတို့နေထိုင်ရာဒေသများတွင် အရှိန်အဟုန်မြင့်စွာ လုပ်ဆောင်နေကြခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။

လူမျိုးစုကြီး တိုင်းရင်းသားများ၏
ဒေသအလိုက် လူဦးရေနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုပြဇယား

ပြည်နယ်/တိုင်း	တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု	လူဦးရေ	အဓိကအသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများ
ကချင်ပြည်နယ်	၁။ ကချင် ၂။ ဗမာ ၃။ ရှမ်း ၄။ ချင်း ၅။ ကရင်	၁, ၂၅၄, ၃၈၁	ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစိုက်ပျိုးခြင်း
ချင်းပြည်နယ်	၁။ ချင်း ၂။ ရခိုင် ၃။ ဗမာ ၄။ အခြား	၄၆၅, ၅၃၉	ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစိုက်ပျိုးခြင်း
ရှမ်းပြည်နယ်	၁။ ရှမ်း ၂။ ကယား ၃။ ဗမာ ၄။ ကချင် ၅။ ကရင် ၆။ ချင်း ၇။ ရခိုင် ၈။ အခြား	၄, ၇၅၁, ၇၇၃	အတည်တကျ ခြံစိုက်ပျိုးခြင်း
ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီး	၁။ ဗမာ ၂။ ကရင် ၃။ ရခိုင် ၄။ ချင်း ၅။ မွန်	၆, ၆၆၈, ၉၄၇	အတည်တကျ ခြံစိုက်ပျိုးခြင်း၊ တံငါ ငါးလုပ်ငန်း
တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး	၁။ ဗမာ ၂။ ကရင် ၃။ မွန် ၄။ ရှမ်း	၁, ၃၂၄, ၁၂၇	ဥယျာဉ်ခြံစိုက်ပျိုးခြင်း၊ တံငါ ငါးလုပ်ငန်း

အခန်း (၆)

ဒေသခံတိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီးများ၏ အမြင်နှင့် ခံယူချက်များ

ရေရှည်တည်တံ့သော အရင်းအမြစ်စီမံခန့်ခွဲမှုသည် အရေးကြီးကြောင်း အမျိုးသမီးများယုံကြည်သည်။ သဘာဝသစ်တောမှ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုအတွက် လိုအပ်သော ထင်းလောင်စာ၊ ဆေးဘက်ဝင်အပင်များ၊ သစ်သီးများ၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်နှင့် ပန်းများကို မြောက်များစွာထုတ်လုပ်ပေးသည်ကို အမျိုးသမီးများအားလုံး လက်ခံသဘောတူသည်။ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများသည် သစ်တောမှထွက်ရှိသော အရာများကိုရောင်းချခြင်းအားဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းနိုင်သဖြင့် တစ်ခုတည်းသော ဝင်ငွေရလမ်းအရင်းအမြစ်အဖြစ်လည်း သတ်မှတ်ထားကြသည်။ သစ်ပင်များက အရိပ်၊ သန့်ရှင်းသောလေနှင့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များမှ အကာအကွယ်ပေးသည်ဟုလည်း ယုံကြည်လက်ခံကြသည်။ အမျိုးသမီးများသည် သစ်တောပျက်စီးယိုယွင်းခြင်းကို ကာကွယ်ခြင်းအားဖြင့် သစ်တော၏ရေရှည်တည်တံ့မှုကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်မည်ဆိုပါက အမျိုးသမီးထုအတွက် အကျိုးရှိသကဲ့သို့ နောင်လာနောက်သား မျိုးဆက်သစ်များလည်းအကျိုးခံစားရမည်ဟု သဘောတူကြသည်။ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများက သစ်တောကို နည်းလမ်းတကျအသုံးပြုခြင်းနှင့် မလိုအပ်သော လုပ်ဆောင်မှုများဖြစ်သည့် သစ်ပင်ခုတ်ခြင်းနှင့် တောမီးရှို့ခြင်းများကြောင့် သစ်တောများပျက်စီးယိုယွင်းလာသည်ဟုလည်း ၎င်းတို့၏ အမြင်များကိုဝေမျှကြသည်။ ၎င်းတို့၏သုံးသပ်ချက်များအရ သစ်ထုတ်လုပ်ခြင်းသည် သစ်တောပြုန်းတီးပျက်စီးခြင်း၏ အဓိကအကြောင်းတရားတစ်ခုဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ သစ်ပင်ရှည်နှင့် သစ်ပင်ကြီးများကို စီးပွားရေးအရ ခုတ်နေကြခြင်းအတွက် ဝမ်းနည်းခံစားနေကြသည်။ သစ်တောများပြုန်းတီးခြင်းကြောင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းကို တွေ့ကြုံခံစားနေရသည်ဟု အမျိုးသမီးများကပြောပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းသူအများစုက အမျိုးသမီးများ၏ သစ်တောသံယံဇာတကို အသုံးပြုမှုများကြောင့် သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်သည်ဟု ထင်ကြသည်။ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများက စီးပွားရေးအတွက် သစ်ပင်များခုတ်လှဲခြင်းကို မဖြစ်မနေလုပ်ကြရသည်။ မြေကြီးကို အကြိမ်ကြိမ်အသုံးပြုခြင်းသည်လည်း သစ်တောသစ်ပင်များကို သေစေနိုင်ပြီး တောထဲတွင် သစ်ပင်များနည်းပါးလာခြင်းကြောင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းကို အမျိုးသမီးများတွေ့ကြုံခံစားရသည်ဟု ဆိုပါသည်။ သို့သော်လည်း ဘဝရှင်သန်မှုအတွက် အခြားသောနည်းလမ်းမရှိဖြစ်နေကြပါသည်။

ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများတွင် ဟင်းသီးဟင်းရွက်နှင့် သစ်သီးဝလံများကို အမြစ်မပါဘဲခူးဆွတ်ခြင်း၊ ရွာနှင့်ရေကန်အနီးရှိ သစ်ပင်များကို မခုတ်လှဲခြင်း၊

တောမီးများကိုမရှိခြင်း စသည့်သစ်တောရေရှည်တည်တံ့မှုကို ထိန်းသိမ်းနိုင်သည့် အလေ့အထကောင်းများရှိပါသည်။ အပင်များ၏ အမြစ်အားလုံးကိုဆွဲနုတ်ယူခြင်းသည် အပင်များရှားပါးခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်သည်ဟု အမျိုးသမီးများကယုံကြည်ကြသည်။ ရေကန်အနီးအနားပတ်ဝန်းကျင်ရှိ သစ်ပင်များကို ခုတ်လှဲထုတ်ယူခြင်းသည် မြေဆီဩဇာဓာတ်ကို ဆုတ်ယုတ်စေပြီး ရေကန်များ တိမ်လာခြင်းကိုလည်းဖြစ်စေကာ ရေခန်းခြောက်သည်အထိ ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ သစ်တောပင်များ ပြန်လည်စိုက်ပျိုးခြင်း၊ တောမီးလောင်ခြင်းကို ကာကွယ်ခြင်း၊ လောင်နေသော တောမီးများမပြန့်ပွားစေရန် အခြားသူများနှင့်အတူ ပူးပေါင်းကူညီခြင်း၊ သစ်တောပျက်စီးပြုန်းတီးခြင်းမှကာကွယ်ရန် သန့်ရှင်းရေးပြုလုပ်ခြင်း စသည်လုပ်ဆောင်မှုများတွင် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများက ပူးပေါင်းပါဝင်ကြပါသည်။ အချို့ဒေသများတွင် ထင်းလောင်စာကို ချွေတာသည့် လုပ်ဆောင်မှုများလည်းရှိပါသည်။ အချို့အမျိုးသမီးများသည် အခြားသူများအား သစ်တောပင်များ၊ သစ်ပင်များကြီးထွားလာအောင် ကူညီပေးကြရန် အားပေးတိုက်တွန်းကြသည်။ မိမိခြံဝင်းအတွင်း ဟင်းသီးဟင်းရွက်များ စိုက်ပျိုးကြသည်။ ရှေးလူကြီးများထံမှ ရိုးရာသစ်တောထိန်းသိမ်းကာကွယ်နည်းလမ်းများကို သင်ယူခဲ့ကြသည်။ ဝါးကို အသုံးပြုသည်ဆိုသော်လည်း ဝါးများအသစ်ပေါက်နေသည့် ကာလဖြစ်သည့် မိုးရာသီတွင်မခုတ်ကြချေ။ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများသည် ဤကဲ့သို့သော ရေရှည်တည်တံ့စေသည့် သစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှုပညာရပ်များကို ရှေးဘိုးဘေးများထံမှ လက်ဆင့်ကမ်းသယ်ယူလာခဲ့ကြပါသည်။

ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများ၏ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ အမြင်ပွင့်မှု ၆.၁

၆. ၁ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများ၏ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ အမြင်ပွင့်မှု

ရေရှည်တည်တံ့သော အရင်းအမြစ်စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့်ပတ်သက်၍ သစ်တောသံယံဇာတကို နည်းလမ်းမှန်စွာ အသုံးမပြုခြင်းသည် သစ်တောကိုပျက်စီးစေနိုင်သည်ဟု ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများက ကောင်းစွာ နားလည်သဘောပေါက်ထားပါသည်။ ၎င်းတို့စိတ်ထဲတွင်လက်ခံထားကြသည်မှာ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစိုက်ပျိုးခြင်းသည် သစ်တောသံယံဇာတကို ပျက်စီးယိုယွင်းစေသော အဓိကအကြောင်းတရားတစ်ခုဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့ကျေးရွာတွင် ရွာသားများက စိုက်ပျိုးရန်သစ်ပင်များကို ခုတ်လှဲနေခြင်းသည် သစ်တောပြုန်းတီးခြင်း၊ ရေခမ်းခြောက်ခြင်းနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းကို ဖြစ်စေသည်ဟု နားလည်ထားသည်။ ပြန်လည်စိုက်ပျိုးခြင်းမရှိဘဲ သစ်တောသစ်ပင်များကို အသုံးပြုနေခြင်းကိုလည်း ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများ၏ စိတ်ထဲတွင် စဉ်းစား၊ ဂရုထားကြသည်။ အနာဂတ်အတွက်နှင့် နောက်မျိုးဆက်များ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုအတွက် သူတို့စိုးရိမ်ပူပန်နေသည်။ ဤနေရာဒေသတွင် နှစ်ပေါင်းများစွာ ရှင်သန်နေထိုင်လာခဲ့ကြသဖြင့် သစ်တောမရှိဘဲ ရှင်သန်ရပ်တည်ရန် မဖြစ်နိုင်ပါ။ သစ်တောအရင်းအမြစ်ကျန်းမာပါက သူတို့ဘဝလည်းကျန်းမာမည်။ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများသည် သစ်တောအရင်းအမြစ်ကို မူလအသုံးပြုသူများဖြစ်လေရာ သစ်တောအခြေအနေပြောင်းလဲမှုများကိုလည်း သတိပြုမှတ်သားမိကြသည်။ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများ၏ ယခင်နှင့် ယခုကြွယ်ဝမှုအတိုင်းအတာများကိုလည်း နိုင်းယှဉ်ပြနိုင်သော အတွေ့အကြုံများရှိသည်။ စားနပ်ရိက္ခာမလောက်ငှခြင်း၊ သီးနှံများမအောင်မြင်ခြင်းနှင့် ဒေသတွင်းရေကြီးရေလျှံဖြစ်ခြင်းတို့ကိုလည်း တွေ့ကြုံခံစားခဲ့ရသဖြင့် သစ်တောအသုံးပြုမိသူတစ်ဦးအနေဖြင့် မိမိပယောဂမကင်းသကဲ့သို့ ခံစားနေကြရသည်။ သို့သော်လည်း သစ်တောအရင်းအမြစ်ကို ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားရေးအတွက် အသုံးပြုနေရသဖြင့် နေ့စဉ်ရှင်သန်နေထိုင်ရေးအတွက် သစ်တောအရင်းအမြစ်ကိုအသုံးပြုခြင်းမှာ အပြစ်ဖြစ်သည်ဟုခံယူနေခြင်းကို အချို့အမျိုးသမီးများက သဘောမတူကြချေ။ ရှမ်းပြည်နယ်ရှိ ကျေးရွာတစ်ရွာသည် ထုံး ထုတ်လုပ်သည့်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းဖြင့် ကျော်ကြားသည်။ ထုံးထုတ်လုပ်နိုင်ရန်အတွက် သစ်တောသစ်ပင်များစွာကို ခုတ်လှဲပစ်ရသည်။ ထုံး ထုတ်လုပ်သည့်လုပ်ငန်းသည် သစ်တောကို အမှန်တကယ်ပျက်စီးစေသည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခုဖြစ်သည်ဟု အမျိုးသမီးများကဆိုပါသည်။

ရေရှည်တည်တံ့သော သစ်တောအရင်းအမြစ် စီမံခန့်ခွဲမှုအတွက် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍ

၆. ၂ ရေရှည်တည်တံ့သော သစ်တောအရင်းအမြစ် စီမံခန့်ခွဲမှုအတွက် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍ

သစ်တောအရင်းအမြစ်သည် ဝင်ငွေ၊ ထင်းလောင်စာ၊ ပရိဘောဂများအတွက် သစ်သား၊ ဆေးဘက်ဝင်အပင်များ၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်နှင့် သစ်သီးဝလံများကိုထုတ်လုပ်သောကြောင့် အမျိုးသားရောအမျိုးသမီးများအတွက်ပါ အလွန်အရေးကြီးသောအရာ ဖြစ်ပါသည်။ ရေရှည်တည်တံ့သော သစ်တောအရင်းအမြစ် စီမံခန့်ခွဲမှုတွင်ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍမှာ မရှိမဖြစ်အရေးပါလှပါသည်။ သို့ရာတွင် လေ့လာမှုအရ ကျေးရွာအဆင့်သစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများတွင် အမျိုးသမီးများ၏ပါဝင်မှုကို အနည်းအကျဉ်းသာတွေ့ရပါသည်။ ပါဝင်သည်ဟုဆိုရာတွင်လည်း ကော်မတီတွင် အဖွဲ့ဝင်များအဖြစ်သာ ပါဝင်ပြီးခေါင်းဆောင်များမှာ အမျိုးသားများဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ရေရှည်တည်တံ့သော သစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့်ပတ်သက်၍ အမျိုးသမီးများ၏အခန်းကဏ္ဍကို အများအားဖြင့် နေအိမ်တွင် မိမိတို့၏သားသမီးများကို ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ ဗဟုသုတများ၊ အမြင်များဖွင့်ပေးခြင်းများအားဖြင့်သာ တွေ့ရသည်။ အမျိုးသမီးများသည် သစ်တောအရင်းအမြစ်ကို အမှန်တကယ်သုံးစွဲသူများဖြစ်ခြင်းနှင့် နေ့စဉ်လုပ်ဆောင်နေရသော အိမ်မှုကိစ္စများသည်လည်း သစ်တောနှင့် ဆက်စပ်မှုရှိနေခြင်းတို့ကြောင့် ရေရှည်တည်တံ့သော သစ်တောအရင်းအမြစ်စီမံခန့်ခွဲမှုတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်မှုအခန်းကဏ္ဍသည် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ သစ်တောသည် ချက်ပြုတ်ရန်ထင်းကိုပေးသည်၊ အာဟာရအတွက် ဟင်းသီးဟင်းရွက်နှင့် သစ်သီးများကိုပေးသည်၊ ကျန်းမာရေးအတွက် ဆေးဘက်ဝင်အပင်နှင့် အရွက်များကိုပေးသည်။ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများသည် ဆေးဘက်ဝင်အပင်အမျိုးမျိုးကိုသိပြီး ရောဂါများစွာကိုကုသရန် အသုံးပြုခဲ့ကြသည်ကိုတွေ့ရသည်။ အမျိုးသမီးများသည် သစ်သီးနှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက်များမှ အာဟာရကိုရရှိပြီး အလှပန်းများနှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက်များကို ရောင်းချခြင်းအားဖြင့်လည်း ဝင်ငွေများကိုရရှိသည်။ နောင်လာနောက်သားများကိုလည်း နောင်နှစ်ပေါင်းများစွာ ဆက်လက်အသုံးပြုနိုင်ရန်အတွက် သစ်တောသိယံဇာတများနှင့် သစ်ပင်များကိုထိန်းသိမ်းရန် သွန်သင်ဆုံးမသည်။ သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းနှင့် ယိုယွင်းပျက်စီးလာခြင်းကြောင့် ဖြစ်နိုင်သောဆိုးကျိုးများကို ရှင်းပြခြင်းအားဖြင့်လည်း သားသမီးများအား သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ထိန်းသိမ်းတတ်ရန် သွန်သင်လမ်းပြပေးပါသည်။ အမျိုးသမီးနှင့် ကလေးဆက်ဆံရေးသည် အရင်းနှီးဆုံးဆက်ဆံရေးဖြစ်သဖြင့် နောင်မျိုးဆက်သစ်များတွင် သစ်တောထိန်းသိမ်းခြင်းဆိုင်ရာ အလေ့အကျင့်ကောင်းများပေါ်ထွက်လာနိုင်ရေးတွင် အမျိုးသမီးများ၏အခန်းကဏ္ဍမှာ အရေးကြီးပါသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ အမျိုးသမီးထုများအကြား ပြန်လည်စိုက်ပျိုးခြင်းမရှိဘဲ သစ်ပင်များအလွန်အကျွံခုတ်ပစ်နေခြင်းကြောင့် သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းနှင့် စားနပ်ရိက္ခာရှားပါးခြင်းတို့ဖြစ်လာမည်ကို စိုးရိမ်ပူပန်လျက်ရှိနေကြသည်။

ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများနှင့် သစ်တောနှင့် ပတ်သက်သော နာမ်(ဝါ) ဝိညာဉ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ယုံကြည်ချက်

၆. ၃ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများနှင့် သစ်တောနှင့် ပတ်သက်သော နာမ်(ဝါ) ဝိညာဉ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ယုံကြည်ချက်

မိမိတို့၏ ဘိုးဘေးများ၏ စိတ်ဝိညာဉ်သည် သစ်တောများထဲတွင် ရှိနေသေးကြောင်း ကျေးရွာများမှ အမျိုးသမီးများက ယုံကြည်ကြသည်။ -နတ်- ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုအားဖြင့် နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း လေးစားသမှုပြုကာ ပူဇော်ပသခြင်းများကို လုပ်ဆောင်ကြသည်။ ထိုထက်မက သစ်ပင်များကိုခုတ်လှဲခြင်းသည် -နတ်- က တားမြစ်ထားသောအရာဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ ရိုးရာဓလေ့ ယုံကြည်မှုများအရ သစ်ပင်ကိုပျက်စီးစေလျှင် တူသောအကျိုးအတိုင်း လူသားများ ပြန်ခံစားရသည်ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။ -နတ်-၏ သဘာဝလွန်သော တန်ခိုးအာဏာအပေါ် ၎င်းတို့၏ ယုံကြည်သက်ဝင်မှုသည် သစ်တောထိန်းသိမ်းခြင်းအတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် -နတ်-၏ဒေါသကို ကြောက်ရွံ့သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ -နတ်-ကို ကိုးကွယ်သောရိုးရာဓလေ့သည် ကျေးလက်နေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ နေထိုင်ရာဒေသများတွင် ကျယ်ပြန့်ပျံ့နှံ့စွာအခိုင်အမာ တည်ရှိနေပါသည်။

ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုစီမံကိန်းများနှင့် ပတ်သက်၍ အမျိုးသမီးများ၏ အမြင် ၆.၄

၆. ၄ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု စီမံကိန်းများနှင့်ပတ်သက်၍ အမျိုးသမီးများ၏အမြင်

ကျေးရွာလူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် သက်ဆိုင်သော သစ်တောကဏ္ဍ၊ အသေးစားငွေစုငွေချေးကဏ္ဍ၊ လမ်းများတည်ဆောက်ခြင်း၊ ကျန်းမာရေးအစီအစဉ်များနှင့် အခြားသောဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများကို ကျေးရွာများတွင် အကောင်အထည်ဖော်လျက်ရှိပါသည်။ အဆိုပါ ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများသည် ရပ်ရွာအတွက် ကောင်းကျိုးကိုယူဆောင်လာပေးသကဲ့သို့ ဆိုးကျိုးများကိုလည်း တစ်ချိန်တည်း ယူဆောင်လာပါသည်ဟု အမျိုးသမီးများက ယုံကြည်နေပါသည်။ ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများသည် ၎င်းတို့၏ ကျင့်ဝတ်နှင့် စိတ်ဓာတ်ပိုင်းဆိုင်ရာများကို ဖျက်ဆီးနေသည်ဟု အချို့ကမြင်ကြပါသည်။ စီမံကိန်းများဝင်ရောက်မလာခင် ရွာသားများမှာ မှီခိုမှုကင်းပြီး အလုပ်ကြိုးစားကြသည်။ ယခုအခါတွင် ရွာသားများသည် ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းမှ ရရှိမည့်အကျိုးအမြတ်ကိုသာ မှီခိုနေပြီး အလုပ်မလုပ်ချင်ကြတော့သည်ကိုလည်း တွေ့နေရသည်။ သို့သော်လည်း ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေးစီမံကိန်းများမှာ သစ်တောထိန်းသိမ်းရန်အားပေးမှုရှိပြီး အမျိုးသမီးများအတွက် လွန်စွာပင်အထောက်အကူဖြစ်စေပါသည်။ ကျေးရွာလမ်းများနှင့် တံတားများကို ဆောက်လုပ်ပေးသောစီမံကိန်းများ ဆက်လက်အကောင်အထည်ဖော်လျက်ရှိပါသည်။ ကျေးလက်လမ်းများဖောက်လုပ်တည်ဆောက်ခြင်းသည် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများကို ဖော်ထုတ်ပေးနိုင်သော်လည်း လုပ်ငန်းစဉ်များကြောင့် သစ်ပင်ကြီးများကိုခုတ်လှဲရသဖြင့် သစ်တောပျက်စီးယိုယွင်းခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်သည်ဟု အမျိုးသမီးများက ယုံကြည်ကြသည်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းနှင့် သစ်တောထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် ပတ်သက်သော အမြင်ဗဟုသုတများသည် အချို့သော ရွာသားများထံတွင် မရှိတော့သဖြင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး အမြင်ဖွင့်အစီအစဉ်များကို ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းနှင့်အတူ ထည့်သွင်းလုပ်ဆောင်သင့်သည်။ စီးပွားရေးဆိုင်ရာစီမံကိန်းများကို အချို့ကျေးရွာများတွင် အကောင်အထည်ဖော်နေပြီး ကျေးရွာ ချောင်းများကိုအသုံးပြုပြီး ရေအားလျှပ်စစ်ထုတ်ယူမှုများရှိနေသည်။ ထိုအစီအစဉ်များကြောင့် ကျေးရွာလူထုမှာ ရေအရင်းအမြစ် ကန့်သတ်ချက်နှင့် စတင်ကြုံတွေ့လာရတော့သည်။ ထိုသို့သော စီးပွားရေးအခြေပြုစီမံကိန်းများသည် အမြဲဆိုသလိုဒေသခံတိုင်းရင်းသားများ၏ လိုအပ်ချက်များကို ဥပက္ခာပြုတတ်သည်ကို တွေ့ရသည်။ ကျေးရွာများမှာ ထိုသို့သော စီမံကိန်းများကို သဘောမတူသော်လည်း မိမိတို့၏သဘောထားကို တင်ပြနိုင်ရန် အခွင့်အာဏာမရှိဘဲဖြစ်နေပါသည်။ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ယခင်ကနှင့် မတူသော သောက်သုံးရေအရည်အသွေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး ၎င်းတို့၏အမြင်သဘောထားကို တင်ပြလာခြင်းများလည်းရှိသည်။

အခန်း

(၇)

ရေရှည်တည်တံ့သော

အရင်းအမြစ်စီမံခန့်ခွဲမှုအတွက်

ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများ၏

အလေ့အကျင့်များ

အရင်းအမြစ်စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ မတူညီကွဲပြားမှုကို ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးများတွင် တွေ့နိုင်ပါသည်။ အမျိုးသားများသည် ကာယလုပ်အားကို အသုံးပြုရသည့် လုပ်ဆောင်ချက်များတွင် ပါဝင်ရသကဲ့သို့ အမျိုးသမီးများမှာမူ အပင်စိုက်ခြင်း၊ မျိုးစေ့ထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် သစ်သားမဟုတ်သော အခြားသစ်တောထွက်ပစ္စည်းများကို အိမ်ထောင်မိသားစုအတွက် စုဆောင်းခြင်းကဲ့သို့သော ပေါ့ပါးသည့်လုပ်ဆောင်ချက်များတွင် ပါဝင်ကြရလေသည်။ အမျိုးသားများက သစ်တောသစ်ပင်များကိုအသုံးပြုပြီး နေအိမ်တည်ဆောက်ခြင်း၊ ခြံစည်းရိုးကာခြင်းနှင့် ပရိဘောဂများပြုလုပ်ခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်သည်။ အမျိုးသားများသည် သစ်တောများထဲတွင် အမဲလိုက်ပြီး ရလာသော အသားများကိုမူ အမျိုးသမီးများက ရောင်းချခြင်းများ လုပ်ဆောင်ရသည်။ သစ်တောသံယံဇာတသည် လူသားများအတွက် စားစရာတစ်ခုတည်းကိုသာ ပေးစွမ်းသည်မဟုတ် အမျိုးသမီးများအတွက် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုကိုလည်း ဖန်တီးပေးပါသည်။ အဓိကအသက်မွေးလုပ်ငန်းများမှာ ခြံစိုက်ခြင်းနှင့် ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစိုက်ပျိုးခြင်း ဖြစ်သည်။

အမျိုးသမီးများသည် သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများဖြင့် ၎င်းတို့၏ ရှေးအဘွား၊ အမေတို့ထံမှ လက်ဆင့်ကမ်းသင်ယူလာခဲ့သော လက်မှုပညာများအားဖြင့် လက်မှုပစ္စည်းများကိုလည်း လုပ်တတ်ကြသည်။ ၎င်းလက်မှုပစ္စည်းများကို ဈေးအမျိုးမျိုးဖြင့်အရည်အသွေးလက်ရာပေါ်မူတည်ပြီး ဈေးကွက်တွင်ရောင်းချသည်။ သစ်တောသည် ၎င်းတို့၏ သက်တမ်းတစ်လျှောက်လိုအပ်သောစားစရာကိုဖန်တီးထုတ်လုပ်ပေးပါသည်။ အရင်းအမြစ်စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် သက်ဆိုင်သော ဒေသခံအမျိုးသမီးများ၏ ကောင်းသော အလေ့အကျင့်များထဲတွင် ချက်ပြုတ်ရန်အတွက် ထင်းလောင်စာကို အသုံးပြုခြင်း၊ တောထဲမှ သောက်သုံးရေ သယ်ယူခြင်း၊ သဘာဝပန်းများကို စုဆောင်းခြင်း၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်၊ သစ်သီးဝလံနှင့် ဆေးဘက်ဝင်အပင်များကို တောထဲမှ ရှာဖွေခူးဆွတ်ခြင်းများ ပါဝင်သည်။ အမျိုးသမီးများသည် သစ်သီးဝလံများနှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက်များတွင် ပါဝင်သော အာဟာရဓာတ်တန်ဖိုးကိုသိရှိပြီး မိမိတို့၏မိသားစုများအတွက် အာဟာရရှိသောအစားအစာများကို ဖန်တီးစီစဉ်ပေးသူများလည်း ဖြစ်ပါသည်။

ရာသီအလိုက် စိုက်ပျိုးခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများ၏ ဗဟုသုတ ၇.၁

၇.၁ ရာသီအလိုက် စိုက်ပျိုးခြင်းနှင့်သက်ဆိုင်သော ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများ၏ ဗဟုသုတ

ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများသည် ရာသီအလိုက် စိုက်ပျိုးစားသောက်ခြင်းများနှင့်လည်း လက်ပွန်းတတီးသူများ ဖြစ်ပါသည်။ မည်သည့်အချိန်တွင် မည်သည်အပင်ကို စိုက်ပျိုးနိုင်သည်၊ မည်သည့်နေရာတွင် ပေါက်ရောက်နိုင်သည်၊ မည်သည့် အချိန်တွင် ရိတ်သိမ်းရမည်ကို ကောင်းစွာသိသူများဖြစ်သည်။ ရာသီအလိုက် ပွင့်သော ပန်းများကို စိုက်ပျိုးပြီး ဈေးကွက်အတွင်းသို့ ရောင်းချခြင်းများကိုလည်း လုပ်ဆောင်ကြသည်။ အမျိုးသမီးများသည် အပင်များကို စိုက်ပျိုးရာတွင် ဓာတ်မြေဩဇာအတုများကို သာမန်အားဖြင့် အသုံးမပြုတတ်ကြချေ။

“ ကျွန်မတို့က အပင်တွေကို မိုးရာသီမှာစိုက်ကြပါတယ်။ သရက်ပင်ဆိုရင် စိုက်ပြီး သုံးနှစ်လောက်မှာ စားလို့ရပြီ။ တခြားအပင်တွေကတော့ အသီးသီးဖို့ ၅ နှစ် ဒါမှမဟုတ် ၆ နှစ်လောက် အချိန်ပေးရတယ်။ တခြား နှစ်တိုသီးနှံတွေကို ဆောင်းရာသီမတိုင်ခင်မှာစိုက်ပြီး ဆောင်းကုန်လောက်မှာ ရိတ်သိမ်းနိုင်ပြီ။ ”
(ဒေါ်ခင်ခင်၊ ၄၃ နှစ်၊ ကချင်ပြည်နယ်)

ဘယဆေးပင်များကို ဆေးကုသမှုအတွက် အသုံးပြုခြင်း ၇.၂

၇.၂ ဘယဆေးပင်များကို ဆေးကုသမှုအတွက်အသုံးပြုခြင်း

ဘယဆေးပင်များကို ဆေးကုသမှုအတွက် အသုံးပြုပါသည်။ အမျိုးသမီးများသည် ဘယဆေးပင်အတော်များများ နှင့် ယဉ်ပါးသူများဖြစ်ပြီး ဒဏ်ရာအနာတရကိုကုသရန်၊ သွားခံတွင်းဝေဒနာများ ကုသရန်၊ ငှက်ဖျား၊ ကင်ဆာ၊ အသည်းရောင် အသားဝါ ဘီ၊ ချောင်းဆိုးသွေးပါရောဂါ၊ ဂေါက်ရောဂါ၊ သွေးတိုးရောဂါ၊ ကိုယ်ပူခြင်းနှင့် အခြားသောရောဂါဝေဒနာများကိုကုသ ရန်အသုံးပြုတတ်ကြသည်။ ဘယဆေးပင်များကို အမျိုးမျိုးအသုံးပြုကြပြီး ကွဲပြားသောအမည်နာမများဖြင့် သက်ဆိုင်ရာဘာသာ စကားများဖြင့် ခေါ်ဝေါ်သမုတ်ကြသည်။ ဥပမာ- နန္ဒင်းကို ကလေးမွေးသည့်အခါတွင် အသုံးပြုခြင်း၊ ဆင်တုံးမနွယ်ကို အစာချေ လွယ်စေရန် အသုံးပြုခြင်း၊ ပျားရည်ကို ချောင်းဆိုးရောဂါအတွက် အသုံးပြုခြင်းနှင့် ပိတ်ချင်းရွက်ကို ငှက်ဖျားရောဂါအတွက် အသုံးပြုခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ အဖျားရောဂါများကို ကုသပျောက်ကင်းရန် အမျိုးသမီးများသည် မိမိတို့၏ ဆေးဘက်ဝင်အပင်များ နှင့်သက်ဆိုင်သောဗဟုသုတများကို အသုံးပြုခဲ့ကြပါသည်။ ၎င်းတို့၏ ရိုးရာဗဟုသုတများသည် အဖျားရောဂါအမျိုးမျိုးအတွက် သင့်တော်သလို အသုံးပြုနိုင်ခဲ့ကြပါသည်။

ဖိစပ်ခြင်းကွဲပြားခြင်းနှင့် အရည်အသွေးမြင့်လာစေရန် အလေ့အထများ ၇.၃

၇.၃ ဖိစပ်ခြင်းကွဲပြားခြင်းနှင့် အရည်အသွေးမြင့်လာစေရန် အလေ့အထများ

ဖိစပ်ခြင်းကွဲပြားခြင်းတွင် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍသည် အလွန်အရေးပါလှပါသည်။ နဂိုမူလပြုစုစောင့်ရှောက်သူများဖြစ်သည့်အတွက် အမျိုးသမီးများသည် ကြွယ်ဝသော ဖိစပ်ခြင်းကွဲပြားခြင်းကွဲပြားမှုမှရရှိသော အသက် မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများ ပျောက်ဆုံးသွားမည်ကို စိုးရိမ်သောကြောင့် စည်းမျဉ်းဥပဒေနှင့် တားမြစ်ချက်များကို လိုလိုလားလား လိုက် လျောလိုကြသည်။ ဥပမာ- ငါးများနေထိုင်ပေါက်ဖွားရာ ကျေးရွာအနီးရှိမြစ်ချောင်းများအတွင်း ငါးဖမ်းရာတွင် ဒိုင်းနမိုက်ကို မသုံး ကြချေ။ ထိုနည်းတူ တားမြစ်ထားသော မြစ်ချောင်းများနှင့် သစ်တောများထဲသို့ မသွားကြရန်လည်း လူငယ်လူရွယ်များကို သတိ ပေးတတ်ကြသည်။ တောထဲတွင်ရှိသော တိရစ္ဆာန်များသည်လည်း ရှားပါးတိရစ္ဆာန်များဖြစ်မသွားစေရန် ကာကွယ်မှုများလိုအပ်

သည်ကိုလည်း အမျိုးသမီးများက နားလည်ထားကြသည်။ မျိုးတုံးလူနီးပါးတောရိုင်းတိရစ္ဆာန်များကို ကာကွယ်သည့် ဥပဒေများ ရှိပါသည်။ ဥပမာ-ကလေးနို့တိုက်သည့်ကာလ၊ မီးဖွားသည့်ကာလတွင်ရှိနေသော တိရစ္ဆာန်များကို သတ်ဖြတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ် ကြရသည်။ ယခုသုတေသနအရ အမျိုးသမီးများက တစ်စိတ်တစ်ဝမ်းတည်း သဘောတူကြသည်မှာ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများကို ကာ ကွယ်သည့် ဥပဒေများကို လုံးဝလိုက်နာသင့်သည်ဟူသော အချက်ပင်ဖြစ်သည်။

အမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍသည် ကလေးငယ်များအား ဗဟုသုတနှင့် အမြင်ပွင့်မှုများကို ဝေမျှသောနေရာတွင်လည်း အရေးပါလှပါသည်။ ကလေးများကို ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲအကြောင်းနှင့် ၎င်း၏အကျိုးအာနိသင်များအကြောင်းကို သင်ပေးနိုင်ကြ သည်။ ဤသုတေသနအရ အမျိုးသမီးများသည် ကလေးများနှင့် နီးကပ်ရင်းနှီးစွာနေရသူများဖြစ်ပြီး ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲကာကွယ်ခြင်း ၏အကျိုးရလဒ်များကို သင်ပေးနိုင်သူများလည်း ဖြစ်ပါသည်။ မိမိတို့ခုတ်လှဲခဲ့သည့် သစ်ပင်များနေရာမှာ အစားထိုးစိုက်ပျိုး သည့် ကြိုးပမ်းမှုမျိုးလည်းရှိပါသည်။ ချက်ပြုတ်ရေးအတွက် အသုံးပြုသော ထင်းလောင်စာများကြောင့်လည်း သစ်တောပြုန်း တီးခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်သည်ဟု အမျိုးသမီးများက ကောင်းစွာနားလည်သဘောပေါက်သည်။ ထို့ကြောင့် သစ်ပင်များကို အစား ထိုးစိုက်ပျိုးသည့်အလေ့အထများမှာ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများအားလုံး၏ ခေါင်းထဲတွင်ရှိနေပါသည်။ အမျိုးသမီးများ သည် မိမိတို့၏ခြံဝင်းအတွင်း အစေ့မပေါက်သော အပင်များစိုက်ပျိုးခြင်းနှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက်များကို စိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့်လည်း ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများ၏ အရည်အသွေးကို မြင့်မားလာအောင် ကူညီပေးကြသည်။

သစ်တောတွင် နေထိုင်ကျက်စားနေသော တိရစ္ဆာန်များကို ကာကွယ်သည့်အနေဖြင့် အမဲမလိုက်ရသည့် ရာသီများလည်း ရှိသည်။ မျိုးတုံးပျောက်ကွယ်လူနီးပါးဖြစ်သော ရှားပါးတိရစ္ဆာန်များအတွက် အစာဖြစ်သော အပင်များကိုလည်း စိုက်ပျိုးကြရသည်။ ထိုနည်းအားဖြင့် ရှားပါးတောရိုင်းတိရစ္ဆာန်များသည် အစာရေစာခေါင်းပါးခြင်းကြောင့် သေကြေပျက်စီးခြင်းမှ ကင်းဝေးကြသည်။

အချို့သောကျေးရွာများတွင် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များကိုကာကွယ်ရန် အစိုးရက ဒီရေတောများကို ကာကွယ်ထား သည်။ ဒီရေတောပင်များသည်ကြီးခြင်းဘေးက ကာကွယ်ကူညီပေးသည်ကို အမျိုးသမီးများနားလည်ထားသဖြင့် ဒီရေတော ထိန်းသိမ်းခြင်းတွင် ပါဝင်လုပ်ဆောင်ကြသည်။

“ ကျွန်မသားသမီးတွေကို ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးအကြောင်းနဲ့ သစ်တောကို ဘယ်လိုကာကွယ်ရမလဲဆိုတဲ့ အကြောင်းတွေကို သင်ပေးပါတယ်။ ဥပမာ- မလိုအပ်ဘဲ သစ်ပင်မခုတ်ဖို့၊ ခုတ်တယ်ဆိုရင်လည်း အစားထိုးပြန်စိုက်ဖို့ သွန်သင်ပေးတယ်။ ကျွန်မတို့လို သစ်တောကိုမိမိတို့နေရသူတွေအတွက် သစ်တောကနေ ဘာတွေရရှိသလဲဆိုတာကို လည်း သွန်သင်ပေးပါတယ်။ ”
(ဒေါ်မေလှ၊ ၄၅ နှစ်၊ ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီး)

သစ်တောထိန်းသိမ်းခြင်းအတွက် ၇.၄ ဒေသခံနည်းပညာနှင့် တီထွင်ဆန်းသစ်မှုများ

၇.၄ သစ်တောထိန်းသိမ်းခြင်းအတွက် ဒေသခံနည်းပညာနှင့် တီထွင်ဆန်းသစ်မှုများ

ယခုအချိန်အထိ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများတွင် သစ်တောထိန်းသိမ်းမှုနှင့် သက်ဆိုင်သောနည်းပညာ(သို့) တီထွင်ဆန်းသစ်မှု တစ်စုံတစ်ရာမရှိသေးပေ။ ရိုးရာနည်းများဖြစ်သော သစ်ပင်ကြီးများကိုမခုတ်ခြင်း၊ သားပေါက်ရာသီတွင် တိရစ္ဆာန်များကို ကာကွယ်ခြင်း၊ တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်များကို မသတ်ခြင်း၊ ဆေးဘက်ဝင်အပင်များကို အမြစ်မပါဘဲခူးဆွတ်ယူခြင်း စသည့်ဗဟုသုတများကိုသာ သဘာဝတရားကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန်အလို့ငှာ အသုံးပြုခဲ့ကြပါသည်။ ထိုဗဟုသုတများကို ရှေးဘိုးဘေးများထံမှရရှိပြီး ၎င်းတို့သည်လည်း သစ်တောသစ်ပင်များကို ထိုကဲ့သို့ကာကွယ်ရန်အလို့ငှာ မျိုးဆက်သစ်များကို လက် ဆင့်ကမ်း သင်ကြားပေးကြသည်။

အချို့ကျေးရွာများတွင် ဘိုးဘေးများထံမှ သင်ယူရရှိသော ရိုးရာဗဟုသုတဖြင့် ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာလုပ်ငန်းကို နေရာ နှစ်ခုတွင် အကြိမ်ပေါင်းများစွာ လုပ်ကိုင်သည့်နည်းလမ်းကို အသုံးပြုကြသည်။ တစ်တောင်တွင် စိုက်ပျိုးနေချိန်တွင် အခြားတောင်

တစ်လုံးပေါ်တွင် မြေဆီဩဇာများကောင်းလာစေရန် စောင့်ဆိုင်းသည့် နည်းစနစ်ဖြစ်သည်။ ထိုနည်းအားဖြင့် သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းမှ ကာကွယ်နိုင်သည်ဟုလည်း ယုံကြည်ကြသည်။ ထိုသို့အားဖြင့် သီးနှံများအထွက်ကောင်းသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ တောထဲမှ အပင်များကို မိမိတို့၏ခြံထဲတွင် ယူဆောင်လာပြီး ရောင်းချနိုင်ရန် ထိန်းသိမ်းစိုက်ပျိုးသည့်နည်းကိုလည်း လုပ်ဆောင်ကြသည်။ ထိုနည်းအားဖြင့်လည်း လိုအပ်သမျှ သစ်တောထဲမှ အမြဲတမ်းထုတ်ယူသုံးစွဲနေသည့်ပုံစံမျိုးမဟုတ်သဖြင့် သစ်တောကို ကာကွယ်ရာလည်းရောက်ပါသည်။ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် နည်းလမ်းသစ်များကို တီထွင်ဆန်းသစ်နိုင်ရန် ပညာရပ်များ၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် သစ်တောပညာဗဟုသုတများကို လိုအပ်လျက်ရှိနေသည်။ သစ်တောကို မည်ကဲ့သို့ ကာကွယ်ရမည်ကိုသိလိုကြသည်။ သစ်တောထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်သည့် နည်းလမ်းသစ်များကိုလည်း သင်ယူလိုကြသည်။

“ ကျွန်မတို့ရွာမှာဆိုရင် ငါးရစ်ငါးသန်ချိန်မှာ ငါးဖမ်းဖို့ ခွင့်မပြုဘူး။ အဲဒီအချိန်မှာ ကျွန်မတို့လည်း မသွားဘူး။ သစ်ပင်တွေကိုလည်း ခွင့်ပြုထားတဲ့အချိန်မှာ မဟုတ်ရင် မခုတ်ကြဘူး။ အဲဒီလို ရိုးရာနည်းနဲ့ သစ်တောတွေကို ကျွန်မတို့က ထိန်းသိမ်းထားခဲ့ကြတာပါ။ ”
(မငယ်၊ ၃၄ နှစ်၊ ကချင်ပြည်နယ်)

စားနပ်ရိက္ခာ ဖူလုံခြင်း ၇.၅

၇. ၅ စားနပ်ရိက္ခာ ဖူလုံခြင်း

သစ်တောအရင်းအမြစ်သည် မိမိတို့၏မိသားစုအတွက် လိုအပ်သောအစားအစာများကို ထုတ်လုပ်ပေးသောကြောင့် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများအတွက် မရှိမဖြစ်အရေးကြီးပါသည်။ အမျိုးသမီးများသည် ဟင်းသီးဟင်းရွက်နှင့် သစ်သီးဝလံများတွင်ပါဝင်သော အာဟာရတန်ဖိုးများကို နားလည်ပြီး နေ့စဉ်အစာအာဟာရအတွက် အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ ဟင်းသီးဟင်းရွက်နှင့် တိရစ္ဆာန်အကောင်ငယ်များကို ဈေးတွင်ရောင်းချခြင်းအားဖြင့် အသက်မွေးကြသည်။ ယခုသုတေသနအရ အမျိုးသမီးများအားလုံးသည် သစ်တောထွက်အစားအစာများကို ရောင်းချခြင်းဖြင့် ဝင်ငွေရရှိသူများဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် သစ်တောတစ်ခုတည်းသာလျှင် မိမိတို့၏ဘဝမိမိတို့ရာဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်ထားကြပြီး သစ်တောသံယံဇာတကို ထိန်းသိမ်းခြင်းတွင် ၎င်းတို့၏ အခန်းကဏ္ဍသည် လွန်စွာအရေးကြီးကြောင်းကို ကောင်းစွာ နားလည်သဘောပေါက်ထားကြသည်။ သို့သော် သစ်တောကို မဆင်မခြင် လောဘဖြင့်အသုံးပြုနေသူများကြောင့် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံခြင်းသည့် ခြိမ်းခြောက်မှုသည် တိုးပွားသထက် တိုးပွားလာနေသည်။ လယ်ယာခင်းများမှ သီးနှံများအထွက်နည်းလာခြင်း၊ သေးငယ်သော တိရစ္ဆာန်များ ရှားပါးလာခြင်းတို့လည်း ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည်။

“ အရင်တုန်းက ကျွန်မတို့မှာ သစ်တောထဲကရတဲ့ အရာတွေနဲ့ စားဖို့ချက်ဖို့ လုံလောက်တယ်။ အခုကျတော့ မိသားစုတွေအတွက် အစားအစာက မဖူလုံတော့ဘူး။ နေ့စဉ်ရှင်သန်မှုအတွက် သစ်တောတွေကိုပဲ နေ့တိုင်း ခုတ်နေရတယ်။ ကျွန်မတို့ရဲ့ သစ်တောလည်း မစိမ်းတော့ဘူး။ ”
(ဒေါ်အေး၊ ၅၀ နှစ်၊ ညောင်ပင်သာရွာ၊ ရှမ်းပြည်နယ်)

ရေရှည်တည်တံ့သော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု

ရေရှည်တည်တံ့သော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများရှိရန် သစ်တောသံယံဇာတကို ထိန်းသိမ်းခြင်းသည် မရှိမဖြစ်လိုအပ်ပါသည်။ ထိုအထဲတွင် ထင်းအစား လျှပ်စစ်မီးကို အသုံးပြုနေခြင်းလည်း ပါဝင်ပါသည်။ ချက်ပြုတ်ခြင်းအတွက် ထင်းလောင်စာကို နေ့စဉ်အသုံးပြုခြင်းသည် သစ်တောကို ရေရှည်ထိခိုက်နာကျင်စေပါသည်။ သို့သော်လည်း ထိုသို့သော နည်းပညာမှာ အမျိုးသမီးအပါအဝင် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအတွက် အလွန်မြင့်မားနေပါသေးသည်။ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာ စိုက်ပျိုးခြင်းနေရာတွင် အတည်တကျ ဥယျာဉ်ခြံမြေများကို စိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားများက လုပ်ဆောင်လာလျက်ရှိပါသည်။ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစိုက်ပျိုးခြင်းစနစ်သည် တစ်ကြိမ်သာအသုံးပြုနိုင်ပြီး အသုံးပြုပြီးသည့်နောက်တွင် မြေပိုများအဖြစ်သာ ကျန်ရစ်ခဲ့ရသည်။ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာ လုပ်ကိုင်ရန်အတွက် သစ်ပင်များကို ခုတ်လှဲကြရသောကြောင့် သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းရခြင်းအကြောင်းရင်းတစ်ခုကဲ့သို့ မြင်တွေ့နိုင်ပါသည်။ မျိုးတုံးပျောက်ကွယ်တော့မည့် တိရစ္ဆာန်များကို ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းရန် အမဲလိုက်ခြင်းကို ရွာသားများက ရှောင်ကြဉ်ကြရသည်။ သို့သော် သစ်တောကို နေ့စဉ်အခြေခံလိုအပ်ချက်အတွက် မှီခိုနေရသောကြောင့် ထိုသို့ ပြုလုပ်ခြင်းသည် ရေရှည်တွင် အကူအညီမဖြစ်သည်ကို တွေ့ရသည်။ အခြားသော အလေ့အထကောင်းတစ်ခုမှာ စိုက်ပျိုးရေးတွင် သဘာဝမြေဩဇာကို အသုံးပြုခြင်းဖြစ်သည်။ အချို့ကျေးရွာများတွင် ထိုသို့ပြုလုပ်အသုံးပြုခြင်းကို ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းသည့်နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် မြင်ကြသည်။ ရေရှည်တည်တံ့သော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုသည် တရားမဝင်သစ်များထုတ်လုပ်ခြင်းကို စီးပွားရေးသက်သက်အတွက် လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့်လည်း ဆက်စပ်မှုရှိသည်ဟု အမျိုးသမီးများက သူတို့၏ အမြင်များကို ဝေမျှသည်။ သစ်ထုတ်ခြင်းသည် သစ်တော၏အရည်အသွေးကို ကျဆင်းယိုယွင်းစေပြီး ရာသီဥတုဆိုးရွားခြင်း၊ ရေအရင်းအမြစ်ရှားပါးလာခြင်းနှင့် သီးနှံများ မအောင်မြင်ခြင်းတို့ကို အမျိုးသမီးများက တွေ့ကြုံခံစားလာရသည်။ သစ်တောရေရှည်တည်တံ့ရန်အတွက် ထိရောက်သော ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းမှုနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုသည် မရှိမဖြစ်လိုအပ်ကြောင်း အမျိုးသမီးများက ယုံကြည်လက်ခံထားကြသည်။

အခန်း (၈)

သင်ခန်းစာနှင့် စိန်ခေါ်ချက်များ

ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများသည် မိမိတို့၏မိသားစုအတွက် စားသောက်ဖွယ်ရာများကို စီမံပေးရန် သစ်တောသံယံဇာတကို မူလကနဦး အသုံးပြုနေကြသူများဖြစ်သည်။ ချက်ပြုတ်ရန်အတွက် ထင်းလောင်စာကို အမျိုးသမီးများ အသုံးပြုကြသည်။ သို့သော် ထင်းလောင်စာများကို စုဆောင်းရန်ကိစ္စမှာ ယခင်ကနှင့်မတူတော့ဘဲ ပိုမိုခက်ခဲလာသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ထင်းလောင်စာများကို စုဆောင်းရန် တောနက်နက်ထဲသို့ သွားရသည်။ သွားရသည့်ခရီးကဝေးပြီး ထင်းလောင်စာများကိုပြန်လည်သယ်ယူလာရသည့်အတွက် အမျိုးသမီးများအတွက် စိန်ခေါ်ချက်တစ်ခု ဖြစ်နေပါသည်။ ထင်းလောင်စာများကို စုဆောင်းရန်နှင့် မိုးရာသီတွင်အခြောက်ခံရန် အချိန်များစွာ ကုန်ပါသဖြင့် ချက်ပြုတ်ရေးကိုလည်း နှေးကွေးစေပါသည်။ သောက်သုံးရေအရင်းအမြစ်ရှားပါးလာခြင်းမှာလည်း ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများအတွက် နောက်ထပ်စိန်ခေါ်ချက်တစ်ခုဖြစ်သည်။ သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းနှင့် ဆင်ခြင်တုံတရားခေါင်းပါးစွာ သစ်ထုတ်နေခြင်းက မြစ်ချောင်းများနှင့် စိမ့်စမ်းချောင်းများကို ခန်းခြောက်စေပါသည်။ ထို့ကြောင့် တောထဲမှ ရေကို သယ်ယူခြင်းမှာ အမျိုးသမီးများအတွက် ပိုမိုခက်ခဲလာသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် မြစ်ချောင်းများ တိမ်ကောလာခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

သစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး စိန်ခေါ်မှုများစွာကို အမျိုးသမီးများက ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရသော်လည်း မိမိတို့၏ရင်ဖွင့်သံများကို အများကကြားနိုင်ရန် ဖွင့်ထုတ်ပြသနိုင်စွမ်းမရှိကြချေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် လူမှုရေးနှင့် ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းများအရ ကျေးရွာသာရေးနာရေးအတွက် ဖွဲ့စည်းထားသော ကော်မတီထဲတွင် ပါဝင်ပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခွင့် မရသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းရှိ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများက ဆိတ်ဆိတ်နေခြင်းယဉ်ကျေးမှုကို လက်ခံထားကြသည်။ အမျိုးသမီးဖြစ်နေခြင်းနှင့် ဘာသာရေးယုံကြည်မှုများကြောင့် အမျိုးသမီးများ၏ သစ်တောအရင်းအမြစ်စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ အကြံအဉာဏ်နှင့် ဗဟုသုတများကို အလေးထားစဉ်းစားပေးခြင်း မရှိကြချေ။ ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့အရ အမျိုးသမီးများသည် အားနွဲ့ပြီး အမျိုးသားများထက် နိမ့်ကျသည်ဟု တံဆိပ်ခတ်သတ်မှတ်ထားကြသည်။

ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်မှုကို ဟန့်တားထားသည့် အခြားသော စိန်ခေါ်ချက်များလည်းရှိသေးသည်။ ဒေသခံတိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အိမ်အလုပ်များဖြင့် မအားလပ်နေခြင်း (သို့) အစည်းအဝေးကျင်းပသည့် နေရာမှာ အလွန်ဝေးနေခြင်းတို့ကြောင့် အစည်းအဝေးများတွင် ပါဝင်ရန် အချိန်မရခြင်းဖြစ်ပါသည်။ လူမှုရေးကဏ္ဍလုပ်ဆောင်မှုများတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်မှုမရှိရခြင်းမှာ တစ်ခါတစ်ရံ အမျိုးသမီးများကိုယ်တိုင် စိတ်မဝင်စားခြင်းနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချ

မှတ်နိုင်ရန် ပညာဗဟုသုတ နည်းပါးခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးများသည် အိမ်ထောင်၏တာဝန်များကို ကျေပွန်အောင် ထမ်းဆောင်နေခြင်းကလည်း အများနှင့်လုပ်ဆောင်သော လူမှုရေးလုပ်ငန်းများတွင်ပါဝင်နိုင်ရန် အဟန့်အတားတစ်ခုဖြစ်နေပါသည်။ အစဉ်အလာအရလက်ခံထားသည်မှာ ဇနီးသည် အိမ်အလုပ်ဟူသမျှကို လုပ်နိုင်ရမည်။ ဖခင်ကြီးစိုးသော(ဝါ) ကျားကြီးစိုးသော လူနည်းစု တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုအသိုင်းအဝိုင်းတွင် အမျိုးသားများက အိမ်မှုကိစ္စအနည်းငယ်သာ ဝိုင်းဝန်းလုပ်ဆောင်ကြသည်။ အိမ်အလုပ်များလုပ်စရာရှိနေလျှင် အမျိုးသမီးများ အပြင်ထွက်ခွင့်မရှိချေ။ အမျိုးသမီးများကို စကားနာထိုးထားသော အယူအဆတစ်ခုမှာ အိမ်အပြင်သို့ မကြာခဏ ထွက်လေ့ရှိသောအမျိုးသမီးကို အိမ်ထောင့်တာဝန်မကျေသော မိန်းမပျင်း၊ မိန်းမညံ့အဖြစ် သမုတ်ကြခြင်းဖြစ်သည်။ ကျေးရွာကော်မတီတွင် မပါဝင်နိုင်ခြင်း၏ အခြားအကြောင်းရင်းတစ်ခုမှာ သားသမီးများကို ပြုစုစောင့်ရှောက်နေရသည့်အတွက်ကြောင့်ဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးများ၏ အသံကို နားမထောင်ကြခြင်းမှာ အမျိုးသမီးများတွင် အာဏာမရှိခြင်းနှင့် ငွေမရှာနိုင်ခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးများသည် ခေါင်းဆောင်များမဖြစ်နိုင်သည့်အပြင် မိဘများထံမှလည်း အမွေဆက်ခံခွင့်မရှိကြချေ။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုအသိုင်းအဝိုင်းတွင် အမျိုးသားများကိုသာ မျက်နှာသာပေးပြီး အမျိုးသမီးများကို နည်းလမ်းပေါင်းများစွာဖြင့် ဖိနှိပ်ကြသည်ကိုတွေ့ရသည်။

လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်းများစွာက သစ်တောမှရသော ပေါများကြွယ်ဝလှသည့် စားသောက်စရာနှင့် ထွက်ကုန်များကြောင့် အမျိုးသမီးများသည် ပျော်ရွှင်ခဲ့ကြရသည်။ ယခုလက်ရှိအခြေအနေတွင်မူ မြေဆီဩဇာမကောင်းတော့သည့်အတွက် အရည်အသွေးပြည့်မီသော အစားအစာနှင့် သစ်တောထွက်ကုန်များ ရှားပါးလာပါသည်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်း၊ သောက်သုံးရေ ရှားပါးလာခြင်း၊ သစ်တောသယံဇာတများ ရှားပါးလာခြင်း၊ အင်းအိုင်များနှင့် သစ်တောများတွင် ငါးနှင့် အခြားတိရစ္ဆာန်များ ရှားပါးလာခြင်းနှင့် အမျိုးသမီးများတွေ့ကြုံနေရပါသည်။ ရေကြီးခြင်းနှင့် အပေါ်ယံမြေဆီများ မျောပါသွားခြင်းသည် အမျိုးသမီးများ၏ အသက်မွေးမှုနှင့် ဝင်ငွေရလမ်းစများကို ထိခိုက်စေပါသည်။ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများသည် လယ်ယာစိုက်ပျိုးခြင်းနှင့် ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစိုက်ပျိုးခြင်းကို အဓိက အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအဖြစ် လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ယခုအခါတွင် ၎င်းတို့၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများမှာ ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းနှင့် သစ်တောပြုန်းတီးပျက်စီးခြင်းများကြောင့် စိုးရိမ်ရသည့်အခြေအနေတွင်ရှိနေပါသည်။

“ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်က ကျွန်မရဲ့ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုကို ဖျက်စီးပစ်လိုက်တယ်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲတဲ့အတွက် ရေကြီးတယ်။ ရေကြီးတော့ လယ်ထဲက စပါးတွေ ဆုံးရှုံးတာကို ကျွန်မတို့ တွေ့ကြုံခဲ့ရတယ်။ ”
(မလှ၊ ရှမ်းပြည်နယ်)

ဆိုခဲ့ပါအချက်အလက်များကို ထောက်ရှုလျှင် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများသည် ပျက်စီးယိုယွင်းခြင်းမှ သစ်တောကိုကာကွယ်ရန် အမှန်တကယ်လိုအပ်ကြောင်း နားလည်သဘောပေါက်သူများဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း အမျိုးသမီးများသည် သစ်တောကိုသာ အထူးမှီခိုနေရသူများဖြစ်ပြီး ဘဝရှင်သန်ရန်အတွက် အခြားသောအသက်မွေးမှုလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်းမရှိသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ သစ်တောများကို စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် အသုံးပြုနေခြင်းသည်လည်း ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများအတွက် စိုးရိမ်ဖွယ်ရာပင်ဖြစ်သည်။ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများသည် သစ်တောများထဲတွင် မျိုးဆက်ပေါင်းများစွာနေထိုင်ခဲ့ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ပညာမတတ်ခြင်းနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုများမရှိခြင်းကြောင့်၎င်း အခြားသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများကို မလုပ်နိုင်ကြခြင်းဖြစ်သည်။ စီးပွားရေးသမားများမှ သစ်ထုတ်လုပ်နေခြင်းပုံစံသည် သစ်တောပျက်စီးခြင်းကိုသာ ဦးတည်နေသောကြောင့် အမျိုးသမီးများ၏ဘဝများနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုကို ခြိမ်းခြောက်သောအရာဖြစ်နေသည်။ သို့သော်လည်း ဒေသခံအာဏာပိုင်များနှင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်နေသော စီးပွားရေးသမားများ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များကို ဆန့်ကျင်စိန်ခေါ်နိုင်စွမ်း အမျိုးသမီးများတွင် မရှိချေ။ သစ်တောသယံဇာတကို ထိန်းသိမ်းရန် ထိရောက်သော ကာကွယ်မှုနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုများ ယခုအခါ လိုအပ်လျက်ရှိပါသည်။ ရှားပါးတောရိုင်းတိရစ္ဆာန်များကို ဖမ်းဆီးပစ်ခတ်ခြင်းနှင့် သစ်ပင်ကြီးများကို ခုတ်လှဲအသုံးပြုခြင်းကို တားမြစ်ထားသော်လည်း ဘဝရှင်သန်မှုအတွက် ဆက်လက်လုပ်ကိုင်နေခြင်းမှာ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများအနေဖြင့် အခြားသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများ မရှိသောကြောင့်ဖြစ်သည်။

အခန်း

(၉)

အကြံပြုချက်များ

သစ်တောအရင်းအမြစ်စီမံခန့်ခွဲမှုတွင် တန်ဖိုးရှိသော အမျိုးသမီးများ၏ပူးပေါင်းပါဝင်မှုကို သေချာစွာရယူလိုပါက သစ်တောထိန်းသိမ်းသည့်စီမံချက်များတွင် အမျိုးသမီးများ၏ နေ့စဉ်ဘဝအသက်ရှင်မှုအတွက် လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်တင်းပေးနိုင်သော စီမံကိန်းများကို ထည့်သွင်းလုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်သည်။ အဆိုပါစီမံကိန်းနှစ်ခုစလုံးကို တစ်ပြိုင်နက်တည်း အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မှသာလျှင် အမျိုးသမီးများအတွက် အားလပ်ချိန်များပေါ်ထွက်လာနိုင်ပြီး သစ်တောထိန်းသိမ်းမှုတွင် ကြိုးစားပါဝင်လာနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ယခုလေ့လာမှုအရ အမျိုးသမီးများသည် သစ်တောကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန် လိုအပ်သည်ဟု သဘောပေါက်ကြသည်။ သို့သော်လည်း အိမ်မှုကိစ္စများဖြင့် အလုပ်ရှုပ်နေသောကြောင့် အဆိုပါလုပ်ငန်းအတွက် အချိန်မပေးနိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။

ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းတွင် အမျိုးသမီးများပါဝင်ရန်လိုအပ်ပြီး အချိုးကျစနစ်ဖြင့် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီတွင် အမျိုးသမီးများ၏ပါဝင်မှုကို အသေအချာခွင့်ပြုထားရန် လိုအပ်သည်။ အမျိုးသမီးများစီးပွားရေးအရ အမှီအခိုကင်းစေရန်နှင့် ၎င်းတို့တတ်ကျွမ်းထားသော နည်းပညာများ၊ ကျွမ်းကျင်မှုများနှင့် ကိုယ့်ကိုယ်ကို ယုံကြည်မှုများကိုမြှင့်တင်ရန်အတွက် အရည်အသွေးနှင့် စိတ်ဓာတ်မြှင့်တင်ရေးစီမံကိန်းအစီအစဉ်များကို လုပ်ဆောင်ပေးရမည်။

REDD+ စီမံချက်များကို ဒေသခံတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုဒေသများတွင် အကောင်အထည်ဖော်ရန် ဖြစ်လာသည့်အခါတွင် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများ အမှန်အကန်ပါဝင်သည့် ဂျန်ဒါ (ကျားမရေးရာ) ကဏ္ဍထည့်သွင်းစဉ်းစားမှုများကိုထည့်သွင်းလုပ်ဆောင်ရမည်။ အမျိုးသမီးများတွင်လည်း ကွဲပြားခြားနားသော အတွေ့အကြုံများရှိသောကြောင့် ဂျန်ဒါ (ကျားမရေးရာ) ဆိုင်ရာညီမျှမှုကိုလည်း ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးများအကြားတွင် မိတ်ဆက်ပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။

ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများ၏ ဂျန်ဒါ (ကျားမရေးရာ) အလေးထားမှုများကို ရပ်ရွာအဆင့်တွင်လည်း အသိပေးလှုံ့ဆော်ပေးရမည်။ အကြောင်းမှာ အမျိုးသမီးများသည် သစ်တောကိုသာ မှီခိုနေရသူများဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သစ်တောထိန်းသိမ်းခြင်းဆိုင်ရာ အစည်းအဝေးများတွင် အဓိပ္ပာယ်ပြည့်ဝသော အမျိုးသမီးများ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှု ရှိရန် သေချာစွာလုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့၏ ရင်ဖွင့်သံများကို နားထောင်လိုက်နာပေးရမည်။ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများကို သစ်တောကာကွယ်ထိန်းသိမ်းရေး ကိုယ်စားလှယ်များအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုရန်လည်း မဖြစ်မနေလိုအပ်သည်။ ထိုသို့ ပြုလုပ်နိုင်ရန်အတွက် အမျိုးသမီးစွမ်းအင်မြှင့်တင်ရေးအစီအစဉ်များလိုအပ်ပြီး အမျိုးသမီးများ၏ လိုအပ်ချက်များနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်သည့်အရည်အသွေးများရရှိရန် သေချာစွာလုပ်ဆောင်ပေးရမည်။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းဖြစ်စဉ်တွင် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍ ပျောက်ဆုံးနေခြင်းမှာ ပညာဗဟုသုတ မရှိခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ ယဉ်ကျေးမှုအရ အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများထက် နိမ့်ကျသည်ဟူသောယုံကြည်မှုများကို ဖျက်ပစ်လိုက်ရန်လိုအပ်ပြီး အမျိုးသမီးများသည် မိမိကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်အတွက် အခွင့်အရေးရှိသည်ကို သိရှိနားလည်လာစေရန် မြှင့်တင်ပေးသည့်အစီအစဉ်များ များစွာလိုအပ်လျက်ရှိပါသည်။

